

ERKÖLCSI ÖNMEGVALÓSÍTÁS A MESSIÁS SEGÍTSÉGÉVEL

ÜDVTÖRTÉNETI ERKÖLCSTAN

Szemelvénygyűjtemény a 11. évfolyam hittan-anyagához

TARTALOMJEGYZÉK

1. AZ ERKÖLCSI ÖNMEGVALÓSÍTÁS MINT AJÁNDÉK ÉS FELADAT	3
1.1 AZ ISTENKÉPISÉG AJÁNDÉKA	3
1. 11 <i>Az Isten képmására teremtett ember</i>	3
1.2 AZ ERKÖLCSI ÖNMEGVALÓSÍTÁS FELADATA	4
1. 21 <i>Az erkölcsi önmegvalósítás mint feladat</i>	4
1.3 AZ ERKÖLCSI ÖNMEGVALÓSÍTÁS LEHETŐSÉGE	5
1. 31 <i>A megigazulás lehetősége</i>	5
2. AZ ERKÖLCSI ÖNMEGVALÓSÍTÁS ÚTMUTATÓI: A TÖRVÉNY ÉS A LELKIISMERET..	6
2. 1 A TÖRVÉNY	6
2. 11 <i>A törvény mint az erkölcsi élet útmutatója</i>	6
2. 2 A LELKIISMERET	7
2. 21 <i>A lelkiismeret mint útmutató</i>	7
3. ÖNMAGUNK ERKÖLCSI MEGVALÓSÍTÁSA A HEGYI BESZÉD SZELLEMEBEN	8
3. 1 A MARADANDÓ ÉRTÉKEK KERESÉSE	8
3. 11 <i>A maradandó értékek keresése Isten erejében</i>	8
3. 2 A MENNYEI ATYÁBA VETETT BIZALOM	9
3. 21 <i>Bizakodás az isteni gondviselésben</i>	9
3. 3 AZ ÉLET SZENTSÉGÉNEK TISZTELETE	10
3. 31 <i>Az élet isteni eredetének tisztelete</i>	10
3. 4 HŰSÉG A HÁZASSÁGBAN	11
3. 41 <i>Hűség a házasságban</i>	11
3. 5 HŰSÉG A TANÚSÁGTEVÉSBE	12
3. 51 <i>Hűség a tanúságtevésben</i>	12
3. 6 A SZERETET GYAKORLÁSA	13
3. 61 <i>Az Isten magatartását utánzó szeretet</i>	13
4. AZ ERKÖLCSI ÖNMEGVALÓSÍTÁS KUDARCA: AZ ERKÖLCSI HALÁL	14
4. 1 A FÖLDI ÉRTÉKEK ABSZOLUTIZÁLÁSA	14
4. 11 <i>A bűn mint a földi értékek istenítése</i>	14
4. 2 BIZALMATLANSÁG ISTEN IRÁNT	15
4. 21 <i>A bűn mint bizalmatlanság Isten iránt</i>	15
4. 3 AZ ÉLET SZENT VOLTÁNAK SEMMIBE VÉTELE	16
4. 31 <i>Az élet szentségének semmibe vétele</i>	16
4. 4 HŰTLENSÉG A HÁZASSÁGBAN	17
4. 41 <i>Hűtlenség a házasságban</i>	17
4. 5 HŰTLENSÉG A TANÚSÁGTEVÉSBE	18
4. 51 <i>Hűtlenség a tanúságtevésben</i>	18
4. 6 A SZERETET HIÁNYA	19
4. 61 <i>A bűn mint a szeretet hiánya</i>	19
5. AZ ERKÖLCSI ÖNMEGVALÓSÍTÁS MINT ÚJRAKEZDÉS: AZ ERKÖLCSI FELTÁMADÁS	19
5. 1 A MARADANDÓ ÉRTÉKEK ÚJRAFELFEDEZÉSE	19
5. 11 <i>A megtérés mint a maradandó értékek újrafelfedezése</i>	19
5. 2 A MENNYEI ATYÁBA VETETT BIZALOM ÚJRAÉLEDÉSE	20
5. 21 <i>A megtérés mint a bizalom újraéledése</i>	20
5. 3 AZ ÉLET ELLEN ELKÖVETETT BŰNÖK MEGBÁNÁSA	21
5. 31 <i>Az élet elleni bűnök megbánása</i>	21

5. 4 ÚJ LEHETŐSÉG A HÁZASTÁRSI HŰSÉG IGAZOLÁSÁRA	22
5. 41 Új lehetőség a hűség igazolására.....	22
5. 5 A HŰSÉG ÚJRAÉLEDÉSE A TANÚSÁGTEVÉS BEN	23
5. 51 Új lehetőség a hűséges tanúságtevésre	23
5. 6 A SZERETET ÚJRAÉLEDÉSE	24
5. 61 A megtérés mint a szeretet újraéledése	24
6. AZ ERKÖLCSI ÖNMEGVALÓSÍTÁS CÉLJA: AZ ISTEN KÉPÉRE FORMÁLT EMBER MEGDICSÓULÉSE	25
6. 1 AZ ÖNMEGVALÓSÍTÁS CÉLJA: A MENNYORSZÁG ELÉRÉSE	25
6. 11 A mennyország ígérete	25
6. 2 A CÉL A KUDARC FENYEGETŐ LEHETŐSÉGÉNEK TÜKRÉBEN	26
6. 21 A kárhozat lehetősége.....	26
6. 3 A CÉL ELÉRÉSE TISZTULÁS ÁLTAL	27
6. 31 A tisztulás lehetősége	27

1. AZ ERKÖLCSI ÖNMEGVALÓSÍTÁS MINT AJÁNDÉK ÉS FELADAT

1.1 Az istenképiség ajándéka

1. 11 Az Isten képmására teremtett ember

a) Az Ószövetség tanítása

1²⁶ [Az ég és a föld megteremtése után] azt mondta Isten: „Alkossunk embert a mi képiünkre és hasonlatosságunkra, hogy uralkodjék a tenger halain, az ég madarain, az állatokon és az egész földön, s minden csúszó-mászón, amely mozog a földön!”²⁷ Megteremtette tehát Isten az embert a maga képére; Isten képére teremtette őt, férfinak és nőnek teremtette őket.²⁸ Isten megáldotta őket, és azt mondta nekik Isten: „Szaporodjatok, sokasodjatok, töltsétek be a földet! Hajtsátok azt uralmatok alá, és uralkodjatok a tenger halain, az ég madarain, és minden állaton, amely mozog a földön!”²⁹ Majd azt mondta Isten: „Íme, nektek adtam minden füvet, amely magot hoz a földön, s minden fát, amelynek a gyümölcsében benne van a magva, hogy legyen ennyivalótok,³⁰ a zöld növényzetet pedig a föld minden állatának, az ég minden madarának és mindannak, ami mozog a földön, s amiben élő pára van, hogy eledelük legyen!” Úgy is lett.³¹ És látta Isten, hogy mindaz, amit alkotott, nagyon jó volt. És lett este és reggel: a hatodik nap.

[Ter 1, 26-31]

b) Az Újszövetség tanítása

8²⁸ Tudjuk, hogy az Istent szeretőknek minden javukra válik, azoknak, akik az ő végzése értelmében meghívást kaptak, hogy szentek legyenek.²⁹ Mert akiket eleve ismert, azokat eleve arra is rendelte, hogy hasonlók legyenek Fia képmásához, s így ő elsőszülött legyen a sok testvér között.³⁰ Akiket pedig eleve elrendelt, azokat meg is hívta; és akiket meghívott, azokat megigazultakká is tette; akiket pedig megigazultakká tett, azokat meg is dicsőítette.

[Róm 8, 28-30]

c) A Messiás kijelentéseit értelmező egyház tanítása

12. Hívók és nem hívók szinte egyhangú véleménye szerint mindent, ami csak a földön van, az emberhez mint középponthoz és csúcshoz viszonyítva kell rendezni. De mi az ember? Sok és különféle, egymásnak ellentmondó nézetet vallott és vall önmagáról, melyek szerint egyszer mindenek fölött álló törvényt magasztalja magát, máskor a kétségbeesésig megy el önmaga leértékelésében. Innen ered tanácstalansága és szorongása. Az Egyház mélyen átérezve a nehezégeket, a kinyilatkoztató Isten tanításának birtokában olyan választ tud adni rájuk, mely megrajzolja az ember valóságos helyzetét, megmagyarázza gyöngeségeit, s ugyanakkor hehyesen fölismerheti méltóságát és hivatását. A Szentírás ugyanis azt tanítja, hogy az ember „Isten képmására” teremtett, s képes arra, hogy megismerje és szeresse Teremtőjét, aki úrrá tette minden földi teremtmény fölött (vö. Ter 1,26; Bölcs 2,23), hogy Istent dicsőítve urálja és használja azokat (vö. Sir 17, 3-10). „Mi az ember, hogy megemlékezel róla, az ember fia, hogy meglátogatod őt? Kérvél teted kisebbé az angyaloknál, dicsőséggel és tisztességgel koronáztad, és fölébe állítottad kezéd minden művének. Mindent a lába alá vetettél.” (Zsolt 8, 5-7) Isten azonban nem magányosságra teremtette az embert: kezdetül fogva „férfinak és nőnek teremtette” őket (Ter 1,27), kiknek kapcsolata a személyes közösség ősfarmája. Az ember ugyanis ízig-vérig társas lény, és másokkal való kapcsolat nélkül képtelen élni és képességeit kifejleszteni. Isten tehát - miként ugyancsak a Szentírásban olvassuk - látta, hogy „mindaz, amit alkotott, nagyon jó” (Ter 1,31).

22. Az ember misztériuma csak a megtestesült Ige misztériumában világosodik meg igazán. Ádám, az első ember ugyanis az eljövendőnek, tudniillik az Úr Krisztusnak előképe volt. Krisztus, az új Ádám, az Atya és az ő szeretete misztériumának kinyilatkoztatásában teljesen föltárja az embert az embernek, és megmutatja magasatos

hívását. Nem csoda tehát, ha ezek az igazságok belőle fakadnak és benne érik el csúcspontjukat. Aki „a láthatatlan Isten képmása”, ugyanő tökéletes ember is, aki Ádám fiainak az ősbűn által elcsúfított istenképiséget helyreállította. Mivel Ő az emberi természetet fölvetve, nem elemésztette, e természet magától értetődően bennünk is nagy méltóságra jutott. Isten Fia ugyanis megtestesülésétől valamiképpen minden emberrel egyesült. Emberi kézzel dolgozott, emberi értelemmel gondolkodott, emberi akarattal cselekedett, emberi szívvel szeretett. Szűz Máriától születvén valóban egy lett közülünk, a bűnt kivéve mindenben hasonló lett hozzánk.

[GS 12 és 22]

1. 2 Az erkölcsi önmegvalósítás feladata

1. 21 Az erkölcsi önmegvalósítás mint feladat

a) Az Ószövetség tanítása

6 ¹ Ezek azok a parancsok, szertartások és rendeletek, amelyek felől az Úr, a ti Istenetek megparancsolta, hogy megtanítsalak titeket rájuk, s ti megtartsátok azokat azon a földön, amelyet majd birtokba vesztek. ² Teljes életedben féld az Urat, a te Istenedet, s tartsd meg minden parancsát, amelyet én neked, fiaidnak és unokáidnak meghagyok, hogy hosszú életed legyen. ³ Halld tehát Izrael, s vigyázz, tedd meg, amit az Úr megparancsolt neked, hogy jó dolgod legyen és felette megsokasodj azon a tejjel s mézzel folyó földön, amint az Úr, atyáid Istene megígérte neked. ⁴ Halld Izrael: az Úr, a mi Istenünk az egyetlen Úr! ⁵ Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és minden erődből. ⁶ Legyenek a szívedben ezek az igék, amelyeket ma megparancsolok neked! ⁷ Beszéd el ezeket fiaidnak! Elmélkedj róluk, ha a házádban ülsz, ha úton jársz, ha lefekszel és ha felkelsz! ⁸ Kösd őket jelként a kezvedre, függeszd azokat a szemeid közé, ⁹ ird rá őket házád ajtófélfáira és kapúira!

[MTörv 6, 1-9]

b) Az Újszövetség tanítása

4 ¹⁷ Azt mondom..., és kérve kérlek titeket az Úrban, hogy most már ne éljeteztek úgy, ahogy a pogányok élnek, akiké hiúságokon jártatják az eszüket. ¹⁸ Sötétség borult az értelmükre, az istenes étlettől elidegenedtek a bennük levő tudatlanság miatt, amely szívük megátalkodottságának következménye. ¹⁹ Érzéketlenné váltak, átadták magukat a fajtalanlásnak, és haszonlesésből mindenféle tisztátalan tettet elkövetnek. ²⁰ Ti azonban nem így tanulátok Krisztustól, ²¹ ha valóban őt hallottátok és róla kaptatok oktatást, annak az igazságnak megfelelően, amely Jézusban van: ²² vessétek le a korábbi életmód szerint való régi embert, aki romlásba rohan a megtévesztő kívánságok miatt; ²³ újuljatok meg gondolkodástok szellemében, ²⁴ és öltözzétek magatokra az új embert, aki Isten képére (Ter 1,26) igazságban és valódi szentségben teremtett.

[Ef 4, 17-24]

c) A Messiás kijelentéseit értelmező egyház tanítása

16. Az ember lelkiismerete mélyén egy olyan törvényt fedez föl, amelyet nem ő ad önmagának, hanem engedménnyel tartozik iránta, s e törvény hangja – mely mindig arra szólítja, hogy szeresse és cselekedje a jót és kerülje a rosszat – a kellő pillanatban fölhangzik szívében: „ezt tedd, amaszt kerül!” Isten ugyanis törvényt írt az emberi szívbe, melynek engedelmeskedni maga az ember méltósága és szerinte ítéltetik meg. A lelkiismeret az ember legrejtettebb magva és szentélye, ahol egyedül van Istennel, akinek szava visszhangzik bensőjében.

[GS 16]

1. 3 Az erkölcsi önmegvalósítás lehetősége

1. 31 A megigazulás lehetősége

a) Az Ószövetség tanítása

11¹⁹ [Profétája által így szól az Úr]: egy szívet adok nekik és új lelket öntök beléjük; elveszem testükből a kőszívet, és hús-szívet adok nekik, ²⁰ hogy parancsaim szerint járjanak, és ítéleteimet megtartsák és megselekedjék, és az én népemé legyenek, én pedig az ő Istenükké legyenek. ²¹ Akiknek azonban botrányaik és utálatosságaik után jár a szívük, azoknak útjuk terbét a fejükre rakom« – mondja az Úr Isten.

[Ez 11, 19-21]

b) Az Újszövetség tanítása

5¹² Egy ember által jött a bűn ebbe a világba, a bűn által pedig a halál, s így a halál átment minden emberre, mert mindenki vétkezett. ¹³ Bűn ugyanis volt a világon a törvény előtt is, de a bűnt nem számítják be, ha nincs törvény. ¹⁴ A halál mégis uralkodott Ádámtól Mózesig azokon is, akik nem vétkeztek hasonló törvényszegéssel, mint Ádám, aki előképe az Eljövendőnek. ¹⁵ De nem úgy áll a dolog a kegyelem ajándékával, mint a bűnbeeséssel. Ha ugyanis sok ember meghalt egynek bűnbeesése következtében, Isten kegyelme, és az egy embernek, Jézus Krisztusnak a kegyelmében nyert ajándék még sokkal bőségesebben kiaradt sokakra. ¹⁶ Az ajándékkal pedig nem úgy van, mint annak az egy bűnösnek a tétével; mert az egy miatt való ítélet büntetést eredményez, a kegyelem azonban sok vétekből a megigazulásra vezet. ¹⁷ Mert ha a halál uralomra jutott egy által, egynek a bűnbeesése miatt, akkor sokkal inkább uralkodnak majd az életben az egy Jézus Krisztus által mindazok, akik megkapják a kegyelem és a megigazulás ajándékának a bőségét. ¹⁸ Amint tehát büntetés szállt minden emberre egynek a bűnbeesése miatt, úgy az életet adó megigazulásban is minden ember részesül egynek az igaz volta miatt. ¹⁹ Ahogyan ugyanis a sok ember bűnössé vált egy ember engedetlensége által, éppúgy a sok ember megigazulttá is válik egynek az engedelmsége által.

[Róm 5, 12-19]

A fontosabb kifejezések magyarázata:

c) A Messiás kijelentéseit értelmező egyház tanítása

Az ártatlan Bárány, önként ontva véré, életet szerzett nekünk, Isten benne szerzett kiengesztelést önmagával és az embereknek egymás között, s kiragadott minket az ördög és a bűn szolgaságából, így mindegyikünk elmondhatja az apostollal: Isten Fia „szeretett engem, és önmagát adta értem” (Gal 2,20). Értünk szenvedvén nemcsak példát adott nekünk, hogy kövessük őt, hanem utat is nyitott, melyen ha járunk, az élet és a halál megszentelődik és új értelmet nyer. A sok testvér között az elsőszülött Fiu képmásához hasonlóná vált keresztény ember pedig megkapja a „Lélek zengéit” (Róm 8,23), melyek képessé teszik arra, hogy megtartsa a szeretet új törvényét (vö. Róm 8, 1-11). E Lélek által, aki „örökségünk foglalója” (Ef 1,14) belülről a teljes ember megújul egészen „a test megváltásáig” (Róm 8,23): „Ha pedig bennetek lakik annak Lelke, aki föltámasztotta Jézust a halálból, ő, aki Jézus Krisztust föltámasztotta a halottak közül, halandó testeteket is életre kelti bennetek lakó Lelke által” (Róm 8,11). Kétségtelen, a keresztény embernek sok szorongatásban kell fölvennie a harcot a rossz ellen, és meg kell hálnia; de a húsvétí misztérium részeseként hasonlóná válva Krisztus halálához, reménytől megerősödvé tart a föltámasztás felé. Mindez nemcsak a Krisztus-hívőkre érvényes, hanem minden jóakarátú emberre is, kiknek szívében láthatatlanul munkálkodik a kegyelem (vö. LG 16). Mivel ugyanis Krisztus mindenkiért meghalt (vö. Róm 8,32), s minden ember végső hivatása azonos, tudniillik isteni hivatás, vallanunk kell, hogy a Szentlélek mindenkiéne fölkínálja a lehetőséget, hogy csak Isten előtt ismert módon csatlakozhassanak e húsvétí misztériumhoz.

[GS 22]

2. AZ ERKÖLCSI ÖNMEGVALÓSÍTÁS ÚTMUTATÓI: A TÖRVÉNY ÉS A LELKIISMERET

2. 1 A törvény

2. 11 A törvény mint az erkölcsi élet útmutatója

a) Az Ószövetség tanítása

5 ¹ Egybehívtá... Mózes egész Izraelt és azt mondta neki: »Halld, Izrael, azokat a szertartásokat és rendeleteket, amelyeket ma fületek hallatára elmondok: tanuljátok meg őket, és cselekedjétek szerintük. ² Az Úr, a mi Istenünk szövetséget kötött velünk a Hórebén. ³ Nem atyáinkkal kötötte ezt a szövetséget, hanem mivelünk, akik itt vagyunk, s élünk. ⁴ Színről-színre szólt hozzánk a hegyen, a tűz közepéből. ⁵ Én voltam abban az időben a közbenjáró, s a közvetítő az Úr között és közöttetek, hogy tolmácsoljam nektek az ő igéit, mert ti féltetek a tűztől, s nem mentetek fel a hegyre. Azt mondta: ⁶ Én, az Úr, vagyok a te Istened, aki kihoztalak téged Egyiptom földjéről, a rabszolgaság házából. ⁷ Rajtam kívül más isteneid ne legyenek. ⁸ Ne készíts magadnak faragott képet, se hasonmást semmiről, ami fenn az égen vagy lenn a földön van, vagy a föld alatt, a vizekben lakik. ⁹ Ne imádd, s ne tiszteld ezeket, mert én az Úr, a te Istened, féltékeny Isten vagyok. Megtorlom az atyák gonoszságát fiaikon harmad- és negyedézig, mindazokon, akik gyűlölnék engem, ¹⁰ de irgalmasságot gyakorlok sok ezerzig azokkal, akik szeretnek, és megtartják parancsaimat. ¹¹ Ne vedd hiába az Úrnak, a te Istenednek nevét, mert nem marad büntetlen, aki hiába veszi az ő nevét. ¹² Figyelj a szombat napjára, hogy megszenteld azt, amint megparancsolta neked az Úr, a te Istened. ¹³ Hat napon dolgozzál, és végezd minden munkádat, ¹⁴ a hetedik nap azonban szombat, azaz nyugalomnap legyen az Úrnak, a te Istenednek tiszteletére. Ne végezz rajta semmiféle munkát, se te, se fiad, se lányod, se rabszolgád, se rabszolganőd, se marhád, se szamarad, se bármi más állatod, se a jövény, aki kapuidon belül van, hogy nyugodjék rabszolgád és rabszolganőd, éppen úgy, mint te magad. ¹⁵ Emlékezzél meg arról, hogy magad is szolga voltál Egyiptomban, s az Úr, a te Istened hozott ki téged onnan erős kézzel és kinyújtott karral; azért parancsolta neked, hogy tartsd meg a szombat napját.

¹⁶ Tiszteld atyádat s anyádat, amint megparancsolta neked az Úr, a te Istened, hogy hosszú ideig élj, s jó dolgod legyen azon a földön, amelyet az Úr, a te Istened ad majd neked.

¹⁷ Ne ölj!

¹⁸ Ne paráználkoddj!

¹⁹ Ne lopj!

²⁰ Ne tégy hamis tanúságot felebarátod ellen.

²¹ Ne kívánd meg felebarátod feleségét, se házáát, se mezejét, se rabszolgáját, se rabszolganőjét, se marháját, se szamarát; semmit se, ami az övé!

²² Ezeket az igéket mondta az Úr egész sokaságotoknak a hegyen, a tűz, a felhő és a homály közepéből, fennszóval, semmivel sem többet; aztán ráírta őket két kőtáblára, s ideadta azokat nekem.

[MTörv 5, 1-22]

b) Az Újszövetség tanítása

5 ¹⁷ [Jézus így tanított a Hegyi Beszédben]: ne gondoljátok, hogy azért jöttem, hogy érvénytelenné tegyem a törvényt vagy a prófétákat; nem azért jöttem, hogy érvénytelenné tegyem, hanem hogy beteljesítem. ¹⁸ Mert bizony, mondom nektek: amíg el nem múlik az ég és a föld, egy i betű vagy egy vesszőcske sem marad el a törvényből, amíg minden be nem teljesedik. ¹⁹ Aki tehát egyet is elhagy e legkisebb parancsok közül és úgy tanítja az embereket, azt a legkisebbnek fogják hívni a mennyek országában; aki pedig megteszi és tanítja, azt nagynak fogják hívni a mennyek országában. ²⁰ Mert mondom nektek: ha a ti igazvoltotok nem múlja felül az írástudókét és farizeusokét, semmiképp sem mentek be a mennyek országába.

[Mt 5, 17-20]

c) A Messiás kijelentéseit értelmező egyház tanítása

41. A mai ember úton van személyiségének mind teljesebb kibontakoztatása és jogainak egyre teljesebb fölismerése és biztosítása felé. Mivel pedig az Egyház megbízatása, hogy föltárja Isten misztériumát, aki az ember végső célja, ezért egyúttal az embernek is föltárja léte értelmét, tudniillik az emberre vonatkozó benső igazságot. Az Egyház jól tudja, hogy a földi táplálékokkal soha jól nem lakó emberi szív legmélyebb vágyainak egyedül Isten felel meg, akinek maga az Egyház is szolgál. Ezen kívül tudja, hogy az Isten Lelke által állandóan ösztökélt ember a vallás problémája tekintetében sohasem lehet teljesen közömbös, miként ezt nemcsak az elmúlt századok, hanem a jelen kornak is sokféle tanúsága bizonyítja. Az ember ugyanis mindig - legalább homályosan - tudni akarja, mi életének, tevékenységének és halálának értelme. Az Egyháznak már pusztá jelenléte eszébe juttatja ezeket a problémákat. De egyedül Isten, aki az embert a maga képmására teremtette és megváltotta a bűntől, ad teljes választ e kérdésekre, mégpedig az emberré lett Fiában adott kinyilatkoztatás által. Aki Krisztust, a tökéletes embert követi, maga is emberibb lesz.

E hitből eredően képes az Egyház arra, hogy az emberi természet méltóságát kivonja a változó vélemények hatása alól, melyek például az emberi testet vagy nagyon leértékelik, vagy mértéktelenül fölmagasztalják. Nincs az az emberi törvény, mely a személy méltóságát és szabadságát annyira biztosíthatná, mint Krisztusnak az Egyházra bízott evangéliuma. Mert ez az evangélium Isten gyermekeinek szabadságát hirdeti és nyilvánítja ki, elutasít minden szolgáltságot, mert az végső soron a bűn következménye, a lelkiismeret méltóságát és szabad döntését szentnek tiszteli, szüntelenül figyelmeztet arra, hogy minden emberi talentumot Isten szolgálatára és az emberek javára kell kamatoztatni, végül pedig mindenkit mindenkinek a szeretetébe ajánl. Mindez összhangban áll a krisztusi üdvrend alaptörvényével. Jóllehet ugyanis az üdvözítő és teremtő Isten ugyanaz, és egy ura van az emberi történelemnek és az üdültörténetnek, mindazonáltal ebben az isteni rendben nem szűnik meg a teremtmény, s főleg az ember jogos autonómiája, hanem inkább visszanyeri méltóságát és megerősödik benne.

[GS 41]

2. 2 A lelkiismeret

2. 21 A lelkiismeret mint útmutató

a) Az Ószövetség tanítása

24 ¹ ... felgerjedd az Úr haragja Izrael ellen, s azért arra ingerelte közöttük Dávidot, hogy adja ki a parancsot: »Eredj, számláld meg Izraelt és Júdát.« ² Meg is hagyta a király Joábnak, serege vezérének: »Járd be Izrael valamennyi törzsét, Dántól Beersebaig és számláld meg a népet, hogy tudjam a számát.« ³ Azt mondta erre Joáb a királynak: »Sokasítsa meg az Úr, a te Istened népedet, bármekkora is most, s tegye meg százannyivá uram, a király színe előtt, de mit akar uram, a király, ezzel a dologgal?« ⁴ Am a király szava erőt vett Joábnak s a sereg vezérének szaván, s Joáb és a hadvezérek kimentek a király színe elől, hogy megszámlálják Izrael népét. [...] ¹⁰ Am a nép megszámlálása után bántotta Dávidot lelkiismerete, s azért Dávid azt mondta az Úrnak: »Nagyon vétkeztem e tettel, de kérlek, Uram, bocsásd meg szolgálád vétkeit, mert igen esztelenül cselekedtem.«

[2 Sám 24, 1-4.10]

b) Az Újszövetség tanítása

2 ¹² Mindazok..., akik törvény nélkül vannak és vétkeztek, elvesznek a törvény nélkül is; mindazokat pedig, akik a törvény alatt vétkeztek, a törvény alapján ítélik el, ¹³ mert nem a törvény hallgatói igazak Isten előtt, hanem a törvény megtartói nyernek megigazulást. ¹⁴ Amikor ugyanis a pogányok, kiknek nincs törvényük, természetből vezérelve megteszik a törvényben foglaltakat, akkor – noha törvényük nincsen, ők maguk a törvény maguknak, ¹⁵ és így megmutatják, hogy a törvény követése a szívükbe van írva. Lelekiismeretük tesz nekik erről tanúságot, és a gondolataik, amelyek hol vádolják őket, hol pedig felmentik ¹⁶ azon a napon, amikor Isten ítélni fog Jézus Krisztus által az emberek rejtett dolgairól az én evangéliumom szerint.

[Róm 2, 12-16]

c) A Messiás kijelentéseit értelmező egyház tanítása

16. [Az ember] lelkiismeretében ismeri föl csodálatos módon azt a törvényt, melyet Isten és a felebarát szeretetével teljesít. A keresztényeket a lelkiismerethez való hűség összeköti a többi emberrel az igazság keresésében, s az egyén és a társadalom életében fölmerülő számtalan erkölcsi kérdés igazi megoldásának megtalálásában. Minél inkább érvényesül tehát a helyes lelkiismeret, annál inkább tartózkodnak az egyének is, a közösségek is az önkényes döntésektől, s törekcszenek arra, hogy az erkölcsiség objektív normáihoz alkalmazkodjanak. Nemritkán megtörténik, hogy a lelkiismeret legyőzhetetlen tudatlanság miatt téved, anélkül, hogy emiatt elveszítené méltóságát. Ez azonban nem állítható olyan esetben, amikor az ember nem fordít elég gondot az igaz, és a jó keresésére és a lelkiismeret a bűn megszokása következtében lassanként szinte megvakul.

[GS 16]

3. ÖNMAGUNK ERKÖLCSI MEGVALÓSÍTÁSA A HEGYI BESZÉD SZELLEMÉBEN

3. 1 A maradandó értékek keresése

3. 11 A maradandó értékek keresése Isten erejében

a) Az Ószövetség tanítása

7 ¹ [Az uralkodó ezt mondja önmagáról]:... csak balandó ember vagyok, hasonló a többihez, ivadéka a földből alkotott elsőnek. Anyám méhében formálódtam én is testté, ² tíz hó folyamán álltam össze a vérben, a férfi magyából, az egyesülés gyönyöréből. ³ Születésem után én is a közös levegőt szívtam, ugyanolyan földre estem, mint mások, első szavam sírás volt, mint a többieké. ⁴ Pólyában neveltek sok vesződséggel, ⁵ mert a királyok közül egy sem kezdte másképp az életét. ⁶ Mindenki számára egy a belépés az életbe, s egy a távozás! A bölcsesség Isten adománya ⁷ Ezért könyörögtem, és okosság adatott nekem, imádkoztam, és eljött hozzám a bölcsesség lelke. ⁸ Többre becsültem azt országnál és trónnál, s a gazdagságot hozzá mérve semminek tartottam, ⁹ nem tettem vele egy sorba drágakövet, mert minden arany hozzá képest csak kevés homok, s az ezüst mellette csupán sárnak számít. ¹⁰ Egészségnél, szépségnél jobban szerettem, s eltökéltem, hogy világosságul használom, mert a fénye soha el nem alszik. ¹¹ De vele együtt a többi jó is hozzám jött, és mérhetetlen gazdagság volt a kezében. ¹² Én pedig örvendtem mindnek, mivel a bölcsesség volt a vezéruik, de nem tudtam, hogy mindezeknek ő az anyja! ¹³ Csalárdság nélkül sajátítottam el, és irigység nélkül adom tovább. Nem rejtem el gazdagságát, ¹⁴ mert kifogyhatatlan kincs az az embernek. Akik vele éltek, megszerették Isten barátságát, mert a fegyelem adományai ajánlották őket. [...]

8 ² Őt szerettem és kerestem ifjú koromtól, s azon voltam, hogy kedvesemmé tegyem, és szerelmes lettem szépségébe. ³ Nemes származásával dicsekszenek, mivel Istennel együtt lakik. A mindenség Ura megkedvelte, ⁴ mert be van avatva Isten ismeretébe, és műveiben ő a tanácsadója. ⁵ Ha pedig a gazdagság kívánatos az életben, mi gazdagabb a mindeneket alkotó bölcseségnél? ⁶ Ha a megérzés sikerrel munkálkodik, van-e a létezők között nála külön művés? ⁷ És ha valaki az igazságot kedveli, fáradságának gyümölcsei kiváló erények, mert megtanít mértéktartásra és okosságra, igazságosságra és erősségre, melyeknél hasznosabb nincs az életben az embereknek. ⁸ Ha pedig valaki gazdag tudást kíván: ismeri ő a múltat, kifürkészi a jövőt, ért a fordulatos beszédhez, a talányok megfejtéséhez, előre tudja a jeleket s a csodákat, a korok és időszakok végét.

[Bölcs 7, 1-14; 8, 2-8]

b) Az Újszövetség tanítása

6 ¹⁹ [Jézus ezt mondta a Hegyi Beszédben]: ne gyűjtsetek magatoknak kincseket a földön, ahol moly és rozsdá emészti, ahol a tolvajok betörnek és lopnak. ²⁰ Gyűjtsetek magatoknak kincseket a mennyben, ahol sem moly, sem rozsdá nem emészti, és ahol tolvajok nem törnek be és nem lopnak. ²¹ Mert ahol a kincsed van, ott lesz a szíved is. [...]

7²⁴ Mert mindenki, aki hallgatja e szavaimat és tettekre váltja azokat, hasonló az okos emberhez, aki a házát sziklára építette. ²⁵ Szakadt a zápor, jött az áradat, fújtak a szelek és nekiázdultak a háznak. De az nem dőlt össze, mert az alapjait sziklára rakták.

[Mt 6, 19-21; 7, 24-27]

c) A Messiás kijelentéseit értelmező egyház tanítása

57. A mennyei banya felé zarándokló Krisztus-hívőknek az odafönt valókat kell keresniük és ízlelniük; ez azonban nem csökkenti, hanem inkább növeli feladatuk súlyát, hogy az összes emberrel dolgozzanak együtt az emberibb világ fölépítésén. És valóban a keresztény hit misztériuma fölbecsülhetetlen ösztönzést és támogatást ad nekik ahhoz, hogy e feladatot minél odaadóbban teljesítsék, különösen pedig ahhoz, hogy fölfedezzék e munka teljes értelmét, melyből kitűnik, hogy a kultúráért való fáradozás kiváló helyet foglal el az ember hivatásának egészében.

Amikor ugyanis az ember keze munkájával vagy technikai eszközökkel megműveli a földet, hogy teremjen és az egyetemes emberi család méltó lakóhelyévé váljék, vagy amikor tudatosan részt vesz a közéletben, akkor Istennek a történelem hajnalán kinyilvánított szándékát hajtja végre, parancsát a föld meghódítására és a teremtés továbbfejlesztésére, és egyúttal önmagát is kíméli; ugyanakkor eleget tesz Krisztus nagy parancsának is, hogy testvéreinek szolgálatára szentelje magát.

[GS 57]

3. 2 A mennyei Atyába vetett bizalom

3. 21 Bizakodás az isteni gondviselésben

a) Az Ószövetség tanítása

3¹ El ne felejtse, fiam, tanításomat, és szíved őrizze meg parancsaimat, ² mert számos napot, életévet és boldogságot szereznek neked! ³ Szeretet és hűség el ne hagyjanak! Fűzd ezeket nyakad köré, és vedd őket szíved táblájára, ⁴ akkor tetszést lelsz és szép jutalmat Isten és emberek előtt. ⁵ Teljes szívvel bízzál az Úrban, és ne támaszkodj saját belátásodra! ⁶ Minden utadon rá gondold, s ő majd igazgatja lépéseidet. ⁷ Ne légy bölcs önmöned szemében, féld az Istent és kerülj a rosszat, ⁸ ez egészség testednek, és életerő csontjaidnak. ⁹ Tiszteld meg az Urat vagyonodból, és adj neki minden termésed zsengéjéből, ¹⁰ akkor megtelnek kamráid bőséggel, és túlláradnak préseid a musttól. ¹¹ Ne vedd meg, fiam, az Úr fenyítését, és meg ne und dorgálását, ¹² mert az Úr azt fedi, akit szeret, s azt a fiát síjítja, akit kedvel!

[Péld 3, 1-12]

b) Az Újszövetség tanítása

6²⁵ [Jézus egy alkalommal ezt mondta tanítványainak]: ne aggódjatok az életekért, hogy mit egyetek, se a testetekért, hogy mibe öltözködjetek. Nem több az élet az ételnél, a test pedig a ruhánál? ²⁶ Nézzétek az ég madarait: nem vetnek, nem aratnak, csűrökbe sem gyűjtenek, és a ti mennyei Atyátok táplálja őket. Nem értek ti sokkal többet ezekenél? ²⁷ Ki az közületek, aki aggodalmaskodásával képes az életkorához egyetlen könyöknyit hozzátenni? ²⁸ És a ruha miatt miért aggódtok? Nézzétek a mezők lilomait, hogyan növekszenek: nem fáradoznak és nem fonnak; ²⁹ mégis, mondom nektek: még Salamon sem volt dicsősége teljében úgy felöltözve, mint egy ezek közül. ³⁰ Ha pedig a mezői füvet, amely ma van, és holnap a kemencébe vetik, Isten így felöltözteti, mennyivel inkább titeket, kishitűeket? ³¹ Ne aggódjatok tehát és ne mondogassátok: 'Mit együnk?', vagy: 'Mit igyunk?', vagy: 'Mibe öltözködjünk?' ³² Mert ezeket a pogányok keresik. Hiszen tudja a ti mennyei Atyátok, hogy mindezekre szükségetek van. ³³ Ti keressétek először az Isten országát és annak igazságát, és mindezt megkapjátok hozzá. ³⁴ Ne aggódjatok tehát a holnapért; a holnap majd aggódik önmagáért. Elég a napnak a maga baja.

[Mt 6, 25-34]

c) A Messiás kijelentését értelmező egyház tanítása

Isten azoktól sincs távol, akik árnyékokban és képekben keresik az ismeretlen Istent, mivel Ő ad mindennek életet, lélegzetet és mindent (vö. ApCsel 17,25–28), s mint Üdvözítő azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön (vö. 1Tim 2,4). Akik ugyanis Krisztus evangéliumát és az ő Egyházát önhibájukon kívül nem ismerik, de őszinte szívvel keresik Istent, és a kegyelem hatására teljesítik a lelkiismeretük szavában fölsímt akaratát, elnyerhetik az örök üdvösséget. Az isteni Gondviselés azoktól sem tagadja meg az üdvösséghez szükséges segítséget, akik önhibájukon kívül nem jutottak el Isten kifejezett ismeretére, de -- nem az isteni kegyelem nélkül -- iparkodnak becsületesen élni. Mert ami jó és igaz van náluk, azt az evangéliumra való előkészületnek értékeli az Egyház és Isten adományának tartja, aki megvilágosít minden embert, hogy végül élete legyen.

[LG 16]

3. 3 Az élet szentségének tisztelete

3. 31 Az élet isteni eredetének tisztelete

a) Az Ószövetség tanítása

9¹ ... Isten megáldotta Noét és fiait, és azt mondta nekik: »Szaporodjatok, sokasodjatok és töltsétek be a földet!
2 Féljen és rettegjen titeket a föld minden állata, az ég minden madara, és minden, ami mozog a földön; a tenger minden halát is kezeteikbe adtam!³ Minden, ami mozog és él, eledelül szolgáljon nektek: mint a zöld növényzetet, íme, ezeket is mind odaadtam nektek,⁴ csak a húst a vérével ne egyétek.⁵ A ti életetek véréit is számon kérem minden állattól és az embertől: számon kérem az ember életét az embertől, a testvérétől.⁶ Aki embervért ont, ember ontsa ki annak véréit, mert az ember Isten képére alkottatott.⁷ Ti pedig szaporodjatok és sokasodjatok: járjatok-keljetek a földön, és uralkodjatok rajta!«

[Ter 9, 1-7]

b) Az Újszövetség tanítása

5²¹ [Jézus így tanított a Hegyi Beszédben]: hallottátok, hogy ezt mondták a régieknek: „Ne öl; aki pedig öl, méltó az ítéletre” (Kiv 20,13).²² Én viszont azt mondom nektek, hogy mindenki, aki haragszik testvérére, méltó az ítéletre. Ha valaki azt mondja a testvérenek: „Oktalan”, méltó a főtanács ítéletére; aki pedig azt mondja: „Bolond”, méltó a gyebenna tüzére.²³ Amikor tehát följánlod adományodat az oltáron, és ott eszedbe jut, hogy testvérednek valami panaszja van ellened:²⁴ hagyd ott az adományodat az oltár előtt, és először menj, békülj ki testvéreddel, s csak akkor menj és ajánld föl adományodat.²⁵ Egyezzz meg ellenfeleddel gyorsan, amíg vele vagy az úton; nehogy ellenfeled átadjon téged a bírónak, a bíró pedig a törvényszolgának, és börtönbe vessenek.²⁶ Bizony, mondom neked, semmiképp sem jössz ki onnan, amíg meg nem fizeted az utolsó fillért.

[Mt 5, 21-26]

c) A Messiás kijelentéseit értelmező egyház tanítása

51. A Zsinat tudja, hogy a mai életkörülmények sokszor akadályozzák a hitveseket házasságuk harmonikus kialakításában: olyan helyzetbe juthatnak, hogy gyermekeik számát, legalábbis egy időre, nem növelhetik, s a hitvesi szerelmi élet és a teljes életközösség sem tartható fenn nehezég nélkül. Ha pedig a bensőséges házasság felbomlásra, nemritkán veszélybe kerülhet a házasság egyik java, a hűség, és megsínyli azt a másik java: a gyermek, mert könnyen elmarad a nevelése, s hiányozni fog a bátorság a további gyermekek elvállalásához. Némelyek nem áttalannak tisztességtelen megoldásokat ajánlani ezekre a problémákra, és nem rettennek vissza még a gyilkosságtól sem; az Egyház azonban figyelmeztet arra, hogy nem lehet igazi ellentmondás az élet továbbadásának és az igazi hitvesi szerelem ápolásának isteni törvényei között.

Isten ugyanis, az élet Ura, az élet megőrzésének magasrangú szolgálatát az emberekre bízta, s ezt emberhez méltó

módon kell teljesíteni. Az életet tehát a fogantatástól kezdve a legnagyobb gonddal oltalmazni kell: az abortusz és a csesemőgyilkosság szörnyetes gaztett. Az emberi nemiség és az ember életadó képessége csodálatosan fölülte áll mindannak, amivel az élet alacsonyabb szintjein találkozunk. Ezért nagy tisztelet illeti a házasságot sajátos aktusait is, amennyiben azok az ember veleszületett méltóságának megfelelően folynak le. A házastársi szerelem és az élet felelős továbbadásának összehangolásában az erkölcsi megítélés nem csupán az őszinte szándéktól és az indítékok értékelésétől függ, hanem a személy és tettei természetéből vett olyan objektív kritériumok alapján kell történnie, melyek biztosítják az igaz szerelem összefüggésében a kölcsönös ajándékozás és az életfakasztás teljes értelmét. Ez pedig csak akkor lehetséges, ha a házastársak őszinte lélekkel ápolják magukban a hitvesi tisztaság erényét. Az Egyház gyermekeinek ezekre az elvekre támaszkodva a születésszabályozás terén nem szabad olyan utakra lépniük, melyeket a Tanítóhivatal az isteni törvény magyarázatában elítél. Mindenkinél el kell gondolkodnia azon, hogy az ember életét és az életfakasztás feladatát nem lehet e világ kereteibe szorítani, mértékével mérni és csak ebből kiindulva értelmezni, hanem mindig figyelembe kell venni az ember örök rendeltetését is.

[GS 51]

3. 4 Hűség a házasságban

3. 41 Hűség a házasságban

a) Az Ószövetség tanítása

2¹⁰ [Így szól Malakiás próféta]: Vajon nem egy atyánk van-e valamennyiünknek? Vajon nem egy Isten teremtett-e minket? Miért veti meg tehát egyikünk a másikat, megsértve atyánk szövetségét? ¹¹ Hűtlenséget követett el Júda, és gyalázatoság történt Izraelben és Jeruzsálemben, mert megszentelteleníti Júda az Úr szent helyét, minthogy idegen isten leányát szereti és veszi feleségül. ¹² Vesszte el az Úr azt a férfit, aki így cselekszik, sőt a fiát és az unokát is Jákob sátraiból, és azok közül, akik áldozatot hoznak a Seregek Urának! ¹³ Hozzá még azt cselekszitek, hogy könnyel, sírással és jajgatással borítjátok el az Úr oltárát, amiért nem tekintek többé az áldozatra és nem fogadok semmit sem kedvesen kezetekből. ¹⁴ Kérdezitek: 'Miért?' Azért, mert az Úr volt a tanú közötted és ifjúkori feleséged között, akít te megvetettél, holott ő a te osztályosod és hűs feleséged. ¹⁵ Nemde, egységet alkot test és lélek? És mi a vágya ennek az egységnek, ha nem az, hogy utódot nyerjen Istentől? Vigyázzatok tehát magatokra! Ne vedd meg ifjúkori feleségedet! ¹⁶ Aki gyűlöletesen eltaszítja – mondja az Úr, Izrael Istene – annak gonoszság borítja majd ruháját – mondja a Seregek Ura. – Vigyázzatok magatokra, és ne legyetek hűtlenek egymáshoz!

[Mal 2, 13-16]

b) Az Újszövetség tanítása

5²⁷ [Jézus ezt mondta a Hegyi Beszédben]: hallottátok, hogy ezt mondták a régieknek: 'Ne törj házasságot!' (Kiv 20,14) ²⁸ Én viszont azt mondom nektek, hogy mindaz, aki asszonyra néz azért, hogy megkívánja őt, már házasságot köt vele a szívében. ²⁹ Ha pedig a jobb szemed megbotránkosztat téged, vágd ki azt és dobd el magadtól; mert jobb neked, hogy elveszzen egy a testrészeid közül, mint hogy az egész testedet a gyehennára vessék. ³⁰ És ha a jobb kezéd megbotránkosztat téged, vágd le azt és dobd el magadtól; mert jobb neked, hogy elveszzen egy a testrészeid közül, mint hogy az egész tested a gyehennára jusson. ³¹ Azt is mondták: 'Aki elbocsátja feleségét, adjon neki válólevelet' (Mtörv 24,1). ³² Én viszont azt mondom nektek, hogy mindaz, aki elbocsátja feleségét – kivéve a paráznaság esetét –, házasságtörővé teszi, és aki elbocsátott nővel összeházasodik, házasságot köt.

[Mt 5, 27-32]

c) A Messiás kijelentéseit értelmező egyház tanítása

48. A házastársi szeretet és élet bensőséges közössége, melyet a Teremtő alapított és törvényeivel körülvelt, a házassági szövetség, azaz a visszavonhatatlan személyes beleegyezés által jön létre. Így az emberi tettekből, mellyel a házastársak kölcsönösen átadják és elfogadják egymást, Isten rendelkezéséből szilárd intézmény keletkezik a

társadalom színe előtt is; ez a szent kötelek mind a házastársak és a gyermek, mind a társadalom javát tekintve nem az emberi szabad akarattól függ. Maga Isten a szerzője a házasságnak, mely különböző javakkal és célokkal rendelkezik, s ezek igen nagy jelentőségűek az emberi nem fennmaradása, az egyes családtagok személyes fejlődése és örök sorsa, s magának a családnak és az egész társadalomnak méltósága, biztonsága, békeje és jóléte szempontjából. [...] Az Úr Krisztus ezt az isteni szeretet forrásából eredő és a közte és az Egyház közötti egység mintájára alapított sokarcú szeretetet bőségesen megáldotta. Miként ugyanis egykor a szeretet és a hűség szövetségével Isten a népe elé sietett, úgy most az emberek Üdvözítője és az Egyház Vőlegénye a házasság szentsége által elébe jön a keresztény hitvestársaknak. Velük is marad, hogy miként ő szerette az Egyházat és önmagát adta érte, ugyanúgy szeressék egymást a házastársak is, kölcsönös odaadással és örök hűséggel. Az igazi házastársi szerelem fölvetetik az isteni szeretetbe, s Krisztus megváltó ereje és az Egyház üdvözítő tevékenysége irányítja és gazdagítja, hogy a házastársak valóban eljussanak Istenhez, magasfokos atyai és anyai hivatásukban pedig segítséget és erőt kapjanak. [...] A család a maga lelki gazdaságát nagylelkűen ossza meg más családokkal is. Ezért a keresztény család, mely a házasságból, Krisztus és az Egyház szeretetszövetségének képéből és az abban való részeseedsből ered, tegye mindenki számára láthatóvá – részben a házastársi szeretettel, nagylelkű termékenységgel, az egységgel és a hűséggel, részben valamennyi tagjának szeretetteljes együttműködésével – az Üdvözítő eleven jelenlétét a világban és az Egyház igazi természetét.

[GS 48]

3. 5 Hűség a tanúságtevésben

3. 51 Hűség a tanúságtevésben

a) Az Ószövetség tanítása

8⁵⁴ [Miatán Salamon imádkozott és könyörgött az Úr előtt]... az történt, hogy felkelt az Úr oltárának színe elől – ahol az ég felé tárt kezekkel a földön térdelt, mind a két térdével –⁵⁵ és felállt és harsány hangon megáldotta Izrael egész gyülekezetét, ezekkel a szavakkal:⁵⁶ »Aldott legyen az Úr, aki nyugodalmat adott népének, Izraelnek, egészen úgy, mint ahogy mondta: nem hiúsult meg egy szó sem mindabból a jóból, amelyet szolgálja, Mózes által mondott.⁵⁷ Legyen velünk az Úr, a mi Istenünk, mint ahogy atyáinkkal volt, ne hagyjon el és ne vessen el minket,⁵⁸ hanem hajlítsa magához szívünket, hogy mindenben útjain járjunk, s megtartsuk parancsolatait, szertartásait s rendeleteit, amelyeket atyáinknak meghagyott.⁵⁹ Legyenek ezek a szavaim, amelyekkel könyörgtem az Úr előtt, éjjel-nappal közel az Úrhoz, a mi Istenünkhöz, hogy igazságot szolgáltatson szolgálójának és népének, Izraelnek minden nap,⁶⁰ hogy megtudja a föld minden népe, hogy az Úr az Isten, s rajta kívül nincs más.⁶¹ Legyen is szívünk egészen az Úrral, a mi Istenünkkel, hogy rendeletei szerint járjunk, s megtartsuk parancsolatait úgy, mint ma.«

[1 Kir 8, 54-61]

b) Az Újszövetség tanítása

5¹³ [Jézus ezeket mondta tanítványainak]: ti vagytok a föld sója. De ha a só íztelenné válik, mivel sózzák meg? Semmire sem jó többé, mint hogy kidobják, és eltáposzák az emberek.¹⁴ Ti vagytok a világ világossága. Nem lehet elrejtteni a hegyre épült várost.¹⁵ Lámpát sem azért gyújtanak, hogy aztán a véka alá tegyék, hanem a lámpatartóra, hogy világítson mindenkinek, aki a házban van.¹⁶ Úgy világítson a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jótetteiteket és dicsőítsék Atyátokat, aki a mennyekben van.

[Mt 5, 13-16]

c) A Messiás kijelentéseit értelmező egyház tanítása

36. Minden hívőnek – mivel az élő Krisztus tagja, s a keresztység, a bérmlás és az Eucharisztia által Krisztusba épült és hozzá vált hasonlónak – kötelessége együttműködni Krisztus testének gyarapításában és növelésében, hogy e

test minél előbb elérje a maga teljességét. Ezért az Egyház minden gyermeke érezze felelősnek magát a viláért, ápolja magában az igazi katolikus lelkületet, és segítse az evangelizáció művét. Azt azonban mindenkinek tudnia kell, hogy a hitterjesztés szolgálatában az első és legfontosabb kötelesség a mélységesen keresztény élet. Buzgó szolgálatuk és szeretetük lelki szellőként újjáéledést hoz az egész Egyházba, mely így a nemzetek között fölemelt jel, a „világ világossága” (Mt 5,14) és a „föld sója” (Mt 5,13) lesz.

38. Az összes püspököt mint az apostolkollégium örökébe lépő testület tagjait, nemcsak egy egyházmegyéért, hanem az egész világ üdvösségéért is szentelik föl. Krisztus parancsa, hogy az evangéliumot hirdetni kell minden teremtménynek, Péterrel együtt és az ő vezetése alatt elsősorban és közvetlenül rájuk vonatkozik. Ebből fakad az egyházaknak az a közössége és együttműködése, mely ma annyira szükséges az evangélium hirdetéséhez. E közösség nevében minden egyes egyház gondját viseli a többinek, szükségleteiket kölcsönösen feltárják, egymás javaiból részesednek, hiszen a püspöki kollégium egészére tartozik Krisztus testének építése.

39. A papok Krisztus személyét képviselik és a püspökök munkatársai abban a hármasságban, mely természeténél fogva szolgálja az Egyház küldetését. Jól értsék meg tehát, hogy életük a missziók szolgálatára is szentelve van. Mivel sajátos szolgálatuk által – mely főleg az Eucharisztiaival, az Egyház növekedésének forrásával kapcsolatos – Krisztussal, a fővel egyesülnek, és másokat is ehhez az egyesüléshez vezetnek, lehetetlen nem érezniük, mi minden hiányzik még a Test teljességéhez, tehát mennyi tevékenységet igényel még szüntelen gyarapítása. Lelkipásztorokodásuk olyan legyen tehát, hogy javára válják az evangélium terjedésének a nem keresztény népeknél.

40. A szemlélődő és a külső tevékenységet folytató szerzetes intézmények eddig is igen nagy részt vállaltak a világ evangelizálásából és vállaltak ma is. Érdemeiket a Szentséges Zsinat szívesen elismeri, és hálát adva Istennek az ő dicsőségére és a lelkek szolgálatára tett oly sok erőfeszítésükért buzdítja őket, hogy fáradhatatlanul folytassák a megkezdett tevékenységet, hiszen tudják, hogy a szeretet, amelyet hivatásuknál fogva tökéletesebben kötelesek gyakorolni, igazi katolikus lelkületre és munkára készíteti és kötelezi őket.

[AG 36, 38, 39, 40]

3. 6 A szeretet gyakorlása

3. 61 Az Isten magatartását utánzó szeretet

a) Az Ószövetség tanítása

19¹⁵ Ne kövess el jogtalanságot és ne ítélj igazságtalanul! Ne nézd a szegény személyét, s ne légy tekintettel a hatalmas arcára: igazság szerint ítélj felebarátodnak. 16 Ne légy rágalmaszó, se besúgó a nép között. Ne törj felebarátod vérére – én vagyok az Úr! 17 Ne gyűlöld testvéredet szívvedben, hanem fedd meg nyíltan, hogy ne legyen bűnöd miatta. 18 Ne állj bosszút, s ne emlékezzél meg polgártársaid igazságtalanságáról: szeresd felebarátodat, mint te magadat – én vagyok az Úr!

[Lev 19, 15-18]

b) Az Újszövetség tanítása

5³⁸ [Jézus így szólt a Hegyi Beszédben]: hallottátok, hogy azt mondták: 'Szemet szemért, és fogat fogért' (Kiv 21,24). 39 Én viszont azt mondom nektek: ne szálljatok szembe a gonosszal, hanem aki megüt téged a jobb arcodon, fordítsd oda neki a másikat is. 40 És aki el akarja perelni tőled az ingedet, engedd át neki a köpenyedet is; 41 s ha valaki kényszerít téged egy mérföldnyire, menj el vele kettőre. 42 Aki kér tőled, annak adj, és attól, aki kölcsön akar kérni tőled, el ne fordulj. 43 Hallottátok, hogy azt mondták: 'Szeresd felebarátodat (Lev 19,18) és gyűlöld ellenségedet.' 44 Én viszont azt mondom nektek: Szeressétek ellenségeiteket, és imádkozzatok üldözőitekért, 45 hogy fiaii legyetek mennyei Atyátoknak, mert ő fölkelti napját a gonoszokra és a jókra, s esőt ad igazaknak és gonoszoknak. 46 Ha ugyanis csak azokat szeretitek, akik titeket szeretnek, mi lesz a jutalmatok? Nemde a vámosok is ugyanezt teszik? 47 És ha csak a testvéreiteket köszöntitek, mi rendkívülit tesztek? Nemde a pogányok is ugyanezt teszik? 48 Ti tehát legyetek tökéletesek, mint ahogy a ti mennyei Atyátok tökéletes.

[Mt 5, 38-48]

c) A Messiás kijelentéseit értelmező egyház tanítása

A legfőbb parancs a törvényben ez: Istent szeretni teljes szívvel, a felebarátot pedig mint saját magunkat (vö. Mt 22,37 – 40). A felebaráti szeretet parancsát Krisztus a maga jellegzetes parancsolatává tette, és új értelmet adott neki, amikor azt akarta, hogy a szeretet ugyanúgy irányuljon őrá, mint az embertestvére: „Amit a legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, nekem tettétek” (Mt 25,40). Amikor ugyanis emberré lett, bizonyos természetfölötti szolidaritással egy családdá tette és magához kapcsolta az egész emberiséget, a szeretetet pedig tanítványai ismertető jegyévé rendelte e szavakkal: „Arról tudják meg rólatok, hogy a tanítványaim vagytok, hogy szeretettel vagytok egymás iránt” (Jn 13,35).

[AA 8]

4. AZ ERKÖLCSI ÖNMEGVALÓSÍTÁS KUDARCA: AZ ERKÖLCSI HALÁL

4. 1 A földi értékek abszolutizálása

4. 11 A bűn mint a földi értékek istenítése

a) Az Ószövetség tanítása

*5⁹ Aki pénzre éhes, nem telik be pénzzel, s aki szereti a gazdagságot, nem veszi annak hasznát; ez is csak hiúság!
10 Ahol nagy a vagyon, sokan vannak, akik fogyasztják, és mi egyéb haszna van birtokosának, mint hogy a gazdagságot szemével nézheti! 11 Édes az álom a munkásnak, akár keveset eszik, akár sokat, a gazdagot ellenben bősége nem engedi nyugodtan aludni. 12 Van még egy keserves nyomorúság, amelyet a nap alatt láttam: a gazdagság, amelyet birtokosa a saját vesztére tartogat. 13 Az ihyennek vagyona ugyanis nagy csapás folytán tönkremegy, és ha fia született, az végső ínségre jut. 14 Amint mezítelenül jött ki anyja méhéből, úgy megy el innen, és semmit sem visz magával abból, amit fáradsággal szerzett. 15 Már az is keserves nyomorúság, hogy amint jött, úgy is kell elmennie. Mit használ tebát neki, hogy szelet hajszolt? 16 Hozzá még az, hogy élete minden napján sötétben költi el ételét, sok gondban, nyomorúságban és bánatban.*

[Préd 5, 9-16]

b) Az Újszövetség tanítása

*12¹³ Valaki megszólította [Jézust] a tömegből: »Mester! Mondd testvéremnek, hogy ossza meg velem az örökséget!«
14 Ő azt felelte neki: »Ember! Ki tett engem bírónak vagy végrehajtónak közöttetek?« 15 Aztán így szólt hozzájuk: »Vigyázzatok és őrizzétek minden kapzsiságtól, mert nem a vagyonban való bővelkedéstől függ az ember élete.«
16 Példabeszédet is mondott nekik: »Egy gazdag embernek a földje bőséges termést hozott. 17 Akkor így gondolkozott magában: 'Mit tegyek? Nincs hová gyűjtssem a termésemet.' 18 Majd azt mondta: 'Ezt fogom tenni: Lebontom magtárait, nagyobbakat építek, és oda gyűjtöm minden termésemet és vagyonomat. 19 Aztán azt mondom lelkemnek: 'Én lelkem! Van sok javad, sok esztendőre eltéve; nyugodjál, egyél, igyál, élvezd az életet!' 20 Isten azonban így szólt hozzá: 'Esztelen! Még az éjjel számon kéri tőled lelkedet. Kié lesz mindaz, amit szereztél?' 21 Így jár az, aki kincset gyűjt magának, és nem az Istenben gazdag.«*

[Lk 12, 13-21]

c) A Messiás kijelentéseit értelmező egyház tanítása

10. Valójában azok az egyensúlyzavarok, melyektől a mai világ szenved, azzal az alapvetőbb egyensúlyzavarral függenek össze, mely az ember szívében gyökerezik. Magában az emberben ugyanis sok ellentmondó elem küzd

egymással. Egyrészt ugyanis mint teremtmény sokszorozottan korlátozottak, másrészt vágyaiban korlátlanok és egy magasabb rendű életre hivatottak érzik magát. Sokféle érték vonzza egyszerre, és mindig választeni kénytelen közöttük, nem egyről pedig egészen le kell mondania. Ráadásul mivel esendő és bűnös, gyakran teszi azt, amit nem akarna, amit pedig szeretne, nem teszi meg. Ezért megosztott önmagában, amiből sok és nagy társadalmi ellentét is származik. Nagyon sokan nem is észlelik világosan e drámai helyzetet, vagy azért, mert életüket megfertőzi a gyakorlati materializmus, vagy mert a nyomorúság nem engedi, hogy ezzel foglalkozzanak. Sokan úgy vélik, hogy nyugalmat találnak a dolgok sokféle értelmezésében. Mások egyedül az ember erőfeszítésétől várják az emberi nem igazi, és teljes fölzsabadulását és meggyőződésük, hogy az ember eljövendő uralma a föld felett ki tudja majd elégíteni a szív minden vágyát. Vannak olyanok is, akik kételkednek az élet értelmében, ezért magasztalják azok vakmerőségét, akik úgy vélekedve, hogy az emberi létezésnek önmagában semmi értelme sincs, kizárólag egyéni bátor döntésükkel akarnak neki értelmet adni. És mindazonáltal egyre többen lesznek, akik a világ jelen fejlődését látva fölvetik vagy fokozott érzékenységgel élük át a legalapvetőbb kérdéseket: mi az ember? Vajon mi a fájdalom, a rossz és a halál értelme, melyek minden fejlődés ellenére változatlanul megmaradnak? Mit érnek az oly drága áron szerzett győzelmek? Mit nyújthat az ember a társadalomnak és mit várhat tőle? Mi következik e földi élet után?

[GS 10]

4. 2 Bizalmatlanság Isten iránt

4. 21 A bűn mint bizalmatlanság Isten iránt

a) Az Ószövetség tanítása

3 ¹ A kígyó ... ravaszabb volt, mint a föld minden állata, amelyet az Úr Isten alkotott. Azt mondta az asszonynak: »Miért parancsolta meg nektek Isten, hogy a kert egyetlen fájáról se egyetek?« ² Az asszony azt felelte neki: »A kertben levő fák gyümölcséből ehetiünk. ³ Hogy azonban a kert közepén levő fa gyümölcséből ne együnk, és hogy abhoz ne nyúljunk, azt azért parancsolta meg nekünk Isten, hogy meg ne találjunk halni.« ⁴ A kígyó erre azt mondta az asszonynak: »Dehogy is haltok meg! ⁵ Csak tudja Isten, hogy azon a napon, amelyen arról eszték, megnyílik a szemetek, és olyanok lesztek, mint az Isten: tudni fogjátok a jót és a rosszat!« ⁶ Mivel az asszony látta, hogy a fa evésre jó, szemre szép és tekintetre gyönyörű, vett a gyümölcséből, evett, adott a férjének is, és ő is evett. ⁷ Erre megnyílt mindkettőjük szeme. Amikor észrevették, hogy mezítelenek, fügefaleveleket fűztek egybe, és kötevényeket készítettek maguknak. ⁸ S amint meghallották az Úr Isten szavát, aki a kertben járkált az alkony hűvösén, az ember és a felesége elrejtőztek a kert fái közé az Úr Isten színe elől. ⁹ Az Úr Isten azonban szólította az embert: »Hol vagy?« ¹⁰ Az így válaszolt: »Hallottam szavadat a kertben, és megijedtem, mert mezítelen vagyok, ezért elrejtőztem.«

[Ter 3, 1-10]

b) Az Újszövetség tanítása

16 ²¹ [A Péter bitvallása utáni] időtől kezdte Jézus jelezni a tanítványainak, hogy Jeruzsálembe kell mennie, sokat kell szenvednie a vénektől, főpapoktól és írástudóktól, meg kell, hogy öljék, és harmadnapra föl kell támadnia. ²² Péter erre félrehívta őt, és kezdte lebeszélni: »Távol legyen ez tőled, Uram! Ez nem történhet meg veled.« ²³ Ő azonban megfordult, és azt mondta Péternek: »Távozz előlem, Sátán! Botrány vagy nekem, mert nem Isten dolgaival törődsz, hanem az emberekével!«

[Mt 16, 21-23]

c) A Messiás kijelentéseit értelmező egyház tanítása

13. Isten igazságban alkotta az embert, ő azonban története kezdetétől a Gonosz sugallatára visszaélt szabadságával, szembeszállt Istenével, és nélküle akarta elérni célját. Noha fölismerték Istent, mégsem dicsőítették Istenként, oktalan szívük elhomályosult, és inkább a teremtménynek szolgáltak, mint a Teremtőnek. Ami az isteni

kinyilatkoztatásból kitűnik, összhangban van a tapasztalattal. Mert amikor az ember a szíve mélyébe tekint, valóban észleli, hogy hajlik a rosszra is, és sokféle rossz környékezi, s ezek nem származhatnak a Teremtőtől, aki jó. Az ember gyakran nem hajlandó elismerni Istent alkotójának, ezzel megtagadja léteinek a végső célra való irányulását, egyúttal szétrombolja saját belső rendjét, valamint a többi emberhez és az egész teremtett világhoz fűződő rendezett kapcsolatát.

[GS 13]

4. 3 Az élet szent voltának semmibe vétele

4. 31 Az élet szentségének semmibe vétele

a) Az Ószövetség tanítása

4 ¹ Az ember... megismerte feleségét, Évát. Az fogant, megszülte Káint, és így szólt: »Embért kaptam Istentől!«
² Majd ismét szült: az öccsét, Ábel. Ábel juhász volt, Káin pedig földműves. ³ Történt pedig számos nap múltán, hogy Káin ajándékot mutatott be az Úrnak a föld gyümölcséből. ⁴ Ábel is áldozott nyája elsőszülötteiből és azok kövérjéből. Az Úr rátekintett Ábelre és ajándékaira, ⁵ de Káinra és ajándékaira nem tekintett. Nagy haragra gerjedt erre Káin, és lehorgasztotta a fejét. ⁶ Am az Úr azt mondta neki: »Miért gerjedtél haragra, s miért horgasztod le a fejed? ⁷ Nemde, ha jól cselekszel, jutalmat nyersz, de ha rosszul, legott az ajtóban leselkedik a bűn! Kíván téged, de te uralkodj rajta!« ⁸ Mindazonáltal Káin azt mondta Ábelnek, a testvérenek: »Menjünk ki!« Amikor kint voltak a mezőn, Káin rátámadt testvére, Ábelre, és megölte. ⁹ Azt mondta ekkor az Úr Káinnak: »Hol van Ábel, a testvéred?« Ő így felelt: »Nem tudom. Talán bizony őrzője vagyok én a testvéremnek?« ¹⁰ Azt mondta erre neki: »Mit műveltél? Testvéred vérenek szava hozzám kiált a földről. ¹¹ Ezért légy átkozott e földön, amely megnyitotta száját, s befogadta öcséd vérének kezéből! ¹² Ha műveled, ne adja meg neked gyümölcsét! Kóbor bujdosó légy a földön!« ¹³ Azt mondta erre Káin az Úrnak: »Nagyobb az én gonoszságom, hogysem viselhetném. ¹⁴ Íme, ma kívetsz engem e föld színéről, el kell takarodnom színed elől, s kóbor bujdosó leszek belőlem a földön: így bárki megölhet, aki rám talál!« ¹⁵ Azt mondta erre az Úr neki: »Korántsem leszek úgy, sőt bárki, aki megöli Káint, hétszeresen bünhődik!« Jelt is tett az Úr Káinra, hogy meg ne ölje senki sem, aki rátalál. ¹⁶ Eltávozott erre Káin az Úr színe elől, és bujdosóként lakott Nód földjén, Édentől keletre.

[Ter 4, 1-16]

b) Az Újszövetség tanítása

3 ⁸ Aki bűnt cselekszik, az ördögtől van, mert az ördög kezdettől fogva vétkezik. Azért jelent meg Isten Fia, hogy az ördög műveit lerontsa. ⁹ Mindaz, aki Istentől született, bűnt nem cselekszik, mert Isten magja van benne, és nem vétkezhet, mert Istentől született. ¹⁰ Erről lehet megismerni, hogy kik az Isten gyermekei és kik az ördög gyermekei. Mindaz, aki nem igazat cselekszik, és aki nem szereti testvérét, nem Istentől van. ¹¹ Mert az az üzenet, amelyet kezdettől fogva hallottatok, hogy szeressük egymást. ¹² Nem úgy, mint Káin, aki a gonosztól volt, és megölte testvérét. S miért ölte meg? Azért, mert az ő tettei gonoszak voltak, a testvérenek tettei pedig igazak. [...] ¹⁵ Mindaz, aki gyűlöli testvérét, gyilkos. És jól tudjátok, hogy egy gyilkosnak sincs örök élete, amely megmaradna benne.

[1 Jn 3, 8-12.15]

c) A Messiás kijelentéseit értelmező egyház tanítása

27. ...minden, ami az élet ellen irányul: az emberölés bármely formája, a népirtás, az abortusz, az eutanázia és a szándékos öngyilkosság; minden, ami az emberi személy épségét sérti: a csonkítások, a testi vagy lelki kínzás, a lelki kényszer alkalmazása; minden, ami az emberi méltóságot sérti: az embertelen életkörülmények, az önkényes bebörtönzések, deportálások, rabszolgaság, prostitúció, leány- és fiúkereskedelem, a lealacsonyító munkakörülmények, melyek a munkásokat a haszonszerzés pusztá eszközüvé teszik, s nem szabad és felelős

személyeknek tekintik -- mindezek és hozzájuk hasonlóké kétségtelenül szegyenletes gaztettek, s miközben tönkreteszik az emberi civilizációt, inkább az elkövetőiket szennyezik be, mint azokat, akik elszemvedik a jogtalanságot, és a legnagyobb mértékben ellenkeznek a Teremtő tiszteletével.

[GS 27]

4. 4 Hűtlenség a házasságban

4. 41 Hűtlenség a házasságban

a) Az Ószövetség tanítása

12¹ Elküldte... az Úr Nátánt Dávidhoz. Amikor odaért hozzá, azt mondta neki: »Két ember volt egy városban: az egyik gazdag, a másik szegény.² A gazdagnak igen sok juba és marhája volt,³ a szegénynek azonban nem volt semmije sem, csak egy kis nőtény bányakájája, amelyet ő vásárolt és táplált, s amely nála, fiaival együtt nőtt fel, a kenyereből evett, a poharából ivott, az öleiben aludt, s olyan volt neki, mintha a lánya lett volna.⁴ Amikor aztán egyszer vendég érkezett a gazdaghoz, az nem akart a maga jubaiból s marháiból venni, hogy lakomát szerezzen a hozzá érkezett utasnak, hanem fogta a szegény ember bányáját, s azt készítette el eledelül a hozzá érkezett embernek.«⁵ Igen nagy haragra gerjedt erre Dávid az ellen az ember ellen, s azt mondta Nátánnak: »Az Úr életére mondom, hogy halál fia az az ember, aki ezt cselekedte.⁶ Négyyszeresen térítse vissza a bányát, mivelhogy ezt cselekedte és könyörtelenül járt el.«⁷ Azt mondta erre Nátán Dávidnak: »Te vagy az az ember! Ezt üzenni az Úr, Izrael Istene: Én felkentelek Izrael királyává, megszabadítottalak Saul kezéből,⁸ neked adtam urad házáat, öledbe adtam urad feleségeit, neked adtam Izrael és Júda házáat, s ha ez még kevés volt, sokkal többet is adtam volna neked.⁹ Miért vetted hát semmibe az Úr szavát, ohysmit cselekedve, ami gonosz az én szemem előtt?! A hetita Uriást megöletted karddal, feleségét feleségül vetted, Ammon fiainak kardja által ölted meg őt!¹⁰ Ne távozzék tehát a kard sohasem házadtól, mivel semmibe sem vettél engem, s elvetted a hetita Uriás feleségét, hogy a te feleséged legyen.

[2 Sám 12, 1-10]

b) Az Újszövetség tanítása

10² A farizeusok odajárultak [Jézushoz], s hogy próbára tegyék, megkérdezték tőle: »Szabad-e a férfinak elbocsátani a feleségét?«³ Ő így felelt nekik: »Mit parancsolt nektek Mózes?«⁴ Erre azt mondták: »Mózes megengedte, hogy válólevelet írjunk és elbocsássuk« (Mtörv 24,1).⁵ Erre Jézus azt válaszolta nekik: »A ti keményszívűségeitek miatt írta nektek e parancsot.⁶ A teremtés kezdetén azonban Isten férfiná és nővé alkotta őket (Ter 1,27).⁷ Ezért az ember elhagyja apját és anyját, a feleségéhez ragaszkodik,⁸ és a kettő egy testté lesz (Ter 2,24). Így már nem ketten vannak, hanem egy test.⁹ Amit tehát Isten egybekötött, azt ember szét ne válassza!«¹⁰ Odabaza a tanítványai ismét megkérdezték őt erről a dologról.¹¹ Azt felelte nekik: »Aki elbocsátja a feleségét és másikat vesz, házasságtöréssel vét ellene.¹² És ha az asszony elhagyja férjét és máshoz megy, házasságot tör.«

[Mk 10, 2-12]

c) A Messiás kijelentéseit értelmező egyház tanítása

A bizalmas és tiszta házastársi egyesülés cselekményei... tiszteletreméltó erkölcsi értékek, és emberhez méltóan gyakorolva azt a kölcsönös ónatadást jelzik és mélyítik el, mely által a lélek örömeivel és hálájával gazdagítják egymást. E kölcsönös elkötelezéssel megpecsételt, jöként pedig a Krisztus-rendelte szentséggel szentesített szerelem testileg és lelkileg fölbonthatatlanul bűn marad jó- és balsorsban egyaránt, és ezért idegen számára a házasságtörés és a válás. A házasság egysége, melyet Isten megerősített, teljes bizonyossággal kiténik abból is, hogy a nő és a férfi személyi méltósága egyenlő; ezt az egyenlőséget kölcsönös és teljes szeretetben kell elismerniük.

[GS 49]

4. 5 Hűtlenség a tanúságtevésben

4. 51 Hűtlenség a tanúságtevésben

a) Az Ószövetség tanítása

7²¹ [Profétája által] így szól a Seregek Ura, Izrael Istene: Égőáldozataitokat tegyétek hozzá véres-áldozataitokhoz, és egyétek meg a húst! ²² Mert nem beszéltem atyáitoknak és nem adtam parancsot nekik égő- és véres-áldozatról azon a napon, amelyen kiboztam őket Egyiptom földjéről; ²³ hanem ezt a parancsot adtam nekik: Hallgassatok szavamra, akkor Istenetek leszek, ti pedig az én népem lesztek! Járjatok mindig azon az úton, amelyet parancsolok nektek, hogy jó dolgokat legyen! ²⁴ De nem hallgatták meg, és nem hajtották ide fülüket, hanem gonosz szívük megátalkodottságában annak tanácsai szerint jártak; hátukat fordították felém, nem pedig arcukat. ²⁵ Attól a naptól fogva, amelyen kijöttek atyáitok Egyiptom földjéről, mind a mai napig küldtem hozzájuk valamennyi szolgámat, a prófétákat; nap mint nap, idejekorán küldtem. ²⁶ De nem hallgattak rám, és nem hajtották ide fülüket, hanem megkeményítették nyakukat, és még gonoszabbul cselekedtek, mint atyáik. ²⁷ Ha elmondod nekik mindezeket az igéket, nem fognak rád hallgatni; ha szólítod őket, nem fognak válaszolni neked. ²⁸ Azért mondd nekik: Ez az a nemzet, mely nem hallgatott az Úrnak, az ő Istenének szavára, és nem fogadta meg az intelmet. Elveszett a hűség, eltűnt a szájukból.

[Jer 7, 21-28]

b) Az Újszövetség tanítása

12³⁵ [Jézus egy alkalommal ezt a példázatot mondta]: legyen a csipőtök felővezve, a lámpásokat pedig meggyújtva. ³⁶ Hasonlítsatok azokhoz az emberekhez, akik urukat várják, mikor visszatér a menyegzőről, hogy mibelyt jön és zörget, azonnal ajtót nyissanak neki. ³⁷ Boldogok azok a szolgák, akiket az úr ébren talál, amikor megérkezik... ⁴¹ Péter ekkor megkérdezte: »Uram! Nekünk mondd ezt a példabeszédet, vagy mindenkinek?« ⁴² Az Úr így válaszolt: »Mit gondolsz, ki az a hű és okos intéző, akit az úr a házanépe fölé rendel, hogy idejében kiadja részüket az élelemből? ⁴³ Boldog az a szolga, akit ura ebben a munkában talál, amikor megérkezik. ⁴⁴ Bizony, mondom nektek: minden vagyoná fölé rendeli őt. ⁴⁵ De ha ez a szolga azt mondja magában: 'Késik az én uram', és verni kezdi a szolgákat és szolgálókat, eszik-iszik és részegeskedik, ⁴⁶ megjön annak a szolgának az ura azon a napon, amelyen nem várja, és abban az órában, amelyet nem ismer. Elkergeti őt, és a hűtlenek sorsára juttatja.

[Lk 12, 35-37.41-46]

c) A Messiás kijelentéseit értelmező egyház tanítása

56. A nem hívők mellett a másik nagy tábor a nem gyakorló keresztényeké. Ma egyre többen vannak olyanok, akik kifejezetten nem tagadják meg ugyan megkeresztelt voltukat, de mintegy a keresztény élet peremén élnek, vallásukat nem gyakorolják. A nem gyakorló kereszténység tünete elég gyakori volt mindig az egyháztörténelem során. Összefügg az ember természetes gyarlóságával, azaz a következtelenséggel, amely sajnos mindnyájunkban megtalálható. Ma azonban új alakban jelentkezik. Részben magyarázható a korunkra jellemző elidegenedési folyamattal. Máskor onnan ered, hogy a keresztények nem hívők közt élnek, és napról napra beleütköznek a nem hívésbe. A régi időkhez képest a fő különbség, hogy a nem gyakorló keresztények igazolni igyekeznek magatartásukat olyasmivel, hogy szívvallást követnek, vagy pedig hangsúlyozni kívánják saját önállóságukat, személyi eredetiségüket. Ateisták és nem hívők az egyik oldalon, nem gyakorló keresztények a másikon: egyaránt nagy ellenállást jelentenek az evangelizálással szemben. Az előbbiek azaz, hogy visszautasítják a kereszténységet, nem hajlandók elfogadni a természetfeletti világot, a világot, az élet, a történelem új szemléletét, ami nem is lehetséges, ha valaki nem fogadja el a legfőbb Lényt, az Istent. A nem gyakorló keresztények viszont a tétlenek ellenállását tanúsítják: azokét, akik magukat otthon érzik ugyan, de azt mondják, hogy ők már úgyis mindent tudnak, mindent kipróbáltak és már nem hisznek semmiben.

[EN 56]

4. 6 A szeretet hiánya

4. 61 A bűn mint a szeretet hiánya

a) Az Ószövetség tanítása

4¹ [Így szól a próféta]: »Halljátok az Úr szavát, Izrael fiai, mert perbe száll az Úr az ország lakóival, mivel nincs büség, nincs irgalom, nincsen Isten ismerete az országban! ² Özönrel van az átok és hazugság, gyilkosság, lopás és házasságtörés, és vérontás vérontást ér. ³ Ezért ölt majd gyászt az ország, és veszíti el erejét minden lakója a mező vadjaival, az ég madaraival, sőt még a tenger halai is elemésztfődnek. [...] ¹² Fadarabját kérdezi meg népem, és botja ad neki felvilágosítást; mert a paráznaság szelleme megcsalta őket, és parázna módjára elpártoltak Istenüktől.

[Óz 4, 1-3.12]

b) Az Újszövetség tanítása

13¹ Szóljak bár az emberek vagy angyalok nyelvén, ha szeretet nincs bennem, olyan vagyok, mint a zengő érc vagy pengő cimbalom. ² Legyen bár prófétáló tehetségem, ismerjem akár az összes titkot és minden tudományt, és legyen bár olyan teljes a hitem, hogy a hegyeket áthelyezzem: ha szeretet nincs bennem, semmi sem vagyok. ³ Osszam el bár egész vagyonomat alamizsnaként, és adjam át testemet, hogy dicsőkedjek: ha szeretet nincs bennem, semmit sem használ nekem.

[1 Kor 13, 10-17]

c) A Messiás kijelentéseit értelmező egyház tanítása

Az igazságosság és a szeretet követelményeinek egyre inkább csak akkor lehet eleget tenni, ha minden egyes ember azon túl, hogy a maga képességei és a mások szükségletei szerint hozzájárul a közjóhoz, s támogatja és segíti azokat a magán- és közintézményeket is, melyek az életkörülmények javítását szolgálják. Vannak ugyanis, akik nagyvonalú és fennkölt véleményeket hangoztatnak, valójában azonban úgy élnek, mintha semmi közük sem lenne a közösség bajaihoz. Sőt több régióban sokan semmibe veszik a szociális törvényeket és előírásokat. Számosan nem átallják, hogy mindenféle csalással és megtévesztéssel kivonják magukat a törvényes adók és a társadalomnak járó egyéb tartozások alól. Mások vajmi keveset törődnek a társadalmi élet szabályaival, például az egészségvédelemmel vagy a közlekedéssbiztonsággal, és eszükbe sem jut, hogy gondatlanságukkal a maguk és a mások életét veszélyeztetik.

[GS 30]

5. AZ ERKÖLCSI ÖNMEGVALÓSÍTÁS MINT ÚJRAKEZDÉS: AZ ERKÖLCSI FELTÁMADÁS

5. 1 A maradandó értékek újrafelfedezése

5. 11 A megtérés mint a maradandó értékek újrafelfedezése

a) Az Ószövetség tanítása

127¹ [A zsoltár szerzőjének értelme]: Ha nem az Úr építi a házat, építői hiába dolgoznak rajta. Ha nem az Úr őrzi a várost, őre hasztalan virraszt felette. ² Hiábavaló hajnal előtt kelnetek, és késnetek a lefekvéssel, akik a fáradság kenyerét eszitek, hiszen ő álmában is megad mindent annak, akét kedvel.

[Zsolt 127, 1-2]

b) Az Újszövetség tanítása

19 ¹ [Jézus egy alkalommal]... bement Jerikóba és áthaladt rajta. ² Ekkor íme, egy Zakeus nevű férfi, aki a vámosok feje volt és gazdag, ³ szerette volna látni, hogy ki az a Jézus, de nem tudta a tömeg miatt, mert alacsony termetű volt. ⁴ Előre futott tehot, felmászott egy vadfügefára, hogy lássa őt, mert arra kellett elmennie. ⁵ Amikor Jézus arra a helyre ért, fölneézett, meglátta őt, és ezt mondta neki: »Zakeus! Jöjj le hamar, mert ma a te házában kell megszállnom.« ⁶ Erre az sietve lemászott, és örömmel befogadta. ⁷ Akik ezt látták, mindannyian zúgolódva mondták: »Bűnös embernél száll meg!« ⁸ Zakeus azonban odaállt, és azt mondta az Úrnak: »Uram, íme, vagyonom felét a szegényeknek adom, és ha valakit valamiben megcsaltam, négyannyit adok helyette.« ⁹ Jézus azt mondta neki: »Ma üdvösség köszöntött erre a házra, hiszen ő is Ábrahám fia. ¹⁰ Az Emberfia ugyanis azért jött, hogy megkeresse és megmentse, ami elveszett.«

[Lk 19, 1-10]

c) A Messiás kijelentéseit értelmező egyház tanítása

39. Nem tudjuk, mikor teljesedik be a föld és az emberiség ideje, sem a mindenség átalakulásának módját nem ismerjük. Elmúlik ugyanis a világ bűntől eltorzult alakja, de halljuk, hogy Isten új lakóhelyet és új földet készít, melyben igazságosság lakik, s melynek boldogsága betölti, sőt felülmúlja mindazt a békevágyat, mely feltör az emberi szívekből. Akkor miután legyőzték a halál, Isten fiai föltámadnak Krisztusban, és amit elvetettek gyöngeségben és romlandóságban, magára ölti a romolhatatlanságot; s miközben csak a szeretet marad meg és annak cselekedetei, megszabadul a hiábavalóság szolgaságából az az egész teremtés, melyet Isten az emberért teremtett. Kapjuk a figyelmeztetést, hogy mi haszna van belőle az embernek, ha megszerzi akár az egész világot is, de önmagát elveszíti. Az új föld várásának mégsem szabad csökkennie, hanem inkább fokoznia kell a szorgoskodást, hogy szebb legyen a föld, hiszen itt van növekedőben az új emberi család közössége, mely némiképp már sejteti az eljövendő világ körvonalait. Így tehát jöhet a földi fejlődést gondosan meg kell különböztetni Krisztus országának növekedésétől, mégis amennyiben hozzájárulhat a társadalom jobb rendjének megalkotásához, sokat jelent az Isten országa szempontjából. Az emberi méltóság, a testvéri közösség és a szabadság javait, tudniillik a természet és az emberi munka jó gyümölcseit miután az Ur Lelkében és az Ur parancsa szerint elterjesztettük a földön, egyszer újra meg fogjuk találni, de már megtisztítva minden szennytől, tündöklően és megdicsőülve, akkor, amikor Krisztus átadja az Atyának az örök és egyetemes országot: „az igazság és élet, a szentség és kegyelem, az igazságosság, szeretet és béke országát”. Ez az ország misztérium formájában már jelen van ezen a világon, de az Ur eljövetelekor válik teljessé.

[GS 39]

5. 2 A mennyei Atyába vetett bizalom újraéledése

5. 21 A megtérés mint a bizalom újraéledése

a) Az Ószövetség tanítása

51 ³ [A zsoltár szerzője így imádkozik]: könyörülj rajtam, Isten, irgalmad szerint, könyörületeséged szerint töröld el gonoszágomat! ⁴ Moss egészen tisztára vétkeimtől, bűnöimtől tisztíts meg engem! ⁵ Mert elismerem gonoszágomat, és bűnöm előttem van szüntelen. ⁶ Ellened vétkeztem, egyedül ellened, s azt cselekedtem, ami előtted gonosz, hogy igaznak bizonyulj beszédedben, és igazságos a te ítéletedben. ⁷ Íme, gonoszságban fogantattam, és bűnökben fogant engem az én anyám. ⁸ Íme, te a szív igazságát szereted, bölcsességedet titokban kinyilatkoztattad nekem. ⁹ Hints meg engem zsóppal és megtisztulok, moss meg engem és a hónál febérebb leszek! ¹⁰ Add, hogy örömet és vidámságot halljak, hadd ujjongjanak csontjaim, amelyeket összetörtél! ¹¹ Fordítsd el bűneimről arcodat, töröld el minden gonoszágomat! ¹² Tisztá szívem teremts bennem, Isten, s az erős lelket újíts meg bensőmben! ¹³ Színed elől ne vess el engem, szent lelkedet ne vond meg tőlem! ¹⁴ Add vissza nekem üdvösséged örömét, és egészséges lélekkel erősíts meg engem! ¹⁵ Hadd tanítsam útjaidra a bűnösöket, hogy hozzád térjenek az istentelenek!

[Zsolt 51, 3-15]

b) Az Újszövetség tanítása

15¹¹ [Jézus egy alkalommal ezt a példázatot mondta]: »Egy embernek volt két fia. ¹² A fiatalabb azt mondta apjának: 'Apám! Add ki nekem az örökség rám eső részét!' Erre szétosztotta közöttük vagyonát. ¹³ Nem sokkal ezután a fiatalabb fiú összeszedte mindenét, elment egy távoli országba, és ott léha étellel eltékozolta vagyonát. ¹⁴ Miután mindent elpazarolt, nagy éhínség támadt azon a vidéken, és nélkülözni kezdett. ¹⁵ Erre elment és elszegődött egy ottani gazdához, aki kiküldte a tanyájára, hogy őrizze a disznókat. ¹⁶ Szeretett volna jóllakni a disznók eledelével, de abból sem adtak neki. ¹⁷ Ekkor magába szállt, és azt mondta: 'Apámnak hány bérese bővelkedik kenyérben, én meg itt ében halok. ¹⁸ Fölkelek, elmegyek apámhoz, és azt mondom neki: 'Apám! Vétkeztem az ég ellen és teellened! ¹⁹ Már nem vagyok méltó arra, hogy fiadnak nevezzz, csak béreseid közé fogadj be engem!' ²⁰ Föl is kerekedett, és elment apjához. Apja már messziről meglátta és megesett rajta a szíve. Eléje sietett, a nyakába borult és megcsókolta. ²¹ A fiú így szólt hozzá: 'Apám! Vétkeztem az ég ellen és teellened; már nem vagyok méltó arra, hogy fiadnak nevezzz.' ²² Az apa azonban ezt mondta szolgálóinak: 'Hozzátok hamar a legdrágább ruhát és adjátok rá, húzzátok gyűrűt az ujjára és sarut a lábára!' ²³ Azután hozzátok elő a bizlalt borjút, vágjátok le, együnk és vigadjunk, ²⁴ mert ez a fiam meghalt, és föltámadt, elveszett, és megtaláltatott.' Aztán elkezdtek vigadozni.

[Lk 15, 11-24]

c) A Messiás kijelentéseit értelmező egyház tanítása

9. Az Egyház tevékenysége nem merül ki teljesen a szent liturgiában. Mielőtt ugyanis az emberek a liturgiában részt tudnának venni, meghívást kell kapniuk a hitre és a megtérésre: „De hogyan hívhatják segítségül, amíg nem hisznek benne? S hogyan higgyenek abban, akiről nem hallottak? S hogyan halljanak róla, ha nincs, aki hirdesse? S hogyan hirdesse az, akit nem küldtek?” (Róm 10,14 – 15). Ezért az Egyház a nem hívőknek az üdvösség örömhírét hirdeti, hogy ismerje meg minden ember az egyedül igaz Istent és akit Ő küldött, Jézus Krisztust, s bűnbánatot tartva térjen meg újjairól. A hívőknek pedig szüntelenül hirdetni kell a hitet és a bűnbánatot, ezen kívül föl kell készütnie a szentségek vételére, tanítania kell megtartani mindazt, amit Krisztus parancsolt, s buzdítania kell a szeretet, a jámborság és az apostolkodás minden cselekedetére, melyekből nyilvánvalóvá válik, hogy a Krisztus-hívők nem ebből a világból valók ugyan, mégis világosságai a világnak, és megdicsőítik az Atyát az emberek előtt.

[SC 9]

5. 3 Az élet ellen elkövetett bűnök megbánása

5. 31 Az élet elleni bűnök megbánása

a) Az Ószövetség tanítása

51¹⁶ [Dávid így imádkozott]: szabadíts meg a vértől, Isten, szabadító Istenem, hogy nyelvem ujjongva hirdesse igazságodat! ¹⁷ Uram, nyisd meg ajkamat, hadd hirdesse szám dicséretedet! ¹⁸ Hiszen nem kedveled a véres áldozatot, ha égő áldozatot hozok, nem tetszik neked. ¹⁹ A töredelmes lélek áldozat Istennek, a töredelmes, alázatos szívét, Isten, nem veted meg.

[Zsolt 51, 16-19]

b) Az Újszövetség tanítása

23³² [Jézussal]... együtt vittek két gonosztevőt is, hogy kivégezzék. ³³ Amikor a Koponyahelynek nevezett helyhez értek, megfeszítették őt ott, és vele a gonosztevőket is, az egyiket jobbról, a másikat balról. ³⁴ Jézus ekkor így szólt: »Atyám! Bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.« [...] ³⁹ A megfeszített gonosztevők közül az egyik szidalmazta: »Nem a Krisztus vagy te? Szabadítsd hát meg magad, és minket is!« ⁴⁰ De a másik megróttá

ezekkel a szavakkal: »Nem félsz Istentől? Hiszen te is ugyanazt a büntetést szenveded! 41 Mi ugyan jogosan, mert tetteink méltó büntetését vesszük, de ez itt semmi rosszat sem cselekedett.« 42 Aztán így szólt: »Jézus, emlékezz meg rólam, mikor eljössz országodba.« 43 Ő azt felelte neki: »Bizony, mondom neked: még ma velem leszel a paradicsomban!«

[Lk 23, 32-34.39-43]

c) A Messiás kijelentéseit értelmező egyház tanítása

Mindenkinek el kell gondolkodnia azon, hogy az ember életét és az életfakasztás feladatát nem lehet e világ kereteibe szorítani, mértékével mérni és csak ebből kiindulva értelmezni, hanem mindig figyelembe kell venni az ember örök rendeltetését is.

[GS 51]

5. 4 Új lehetőség a házastársi hűség igazolására

5. 41 Új lehetőség a hűség igazolására

a) Az Ószövetség tanítása

18 5 [Profétája által így szól az Úr]:... ha egy férfi igaz lesz, jog és igazság szerint jár, 6 nem eszik a hegyeken és nem emeli szemét Izrael házának bálványaira, nem gyalázza meg társának feleségét és nem közeledik havi tisztulásban szenvedő asszonyhoz, 7 nem nyom el senkit sem, visszaadja a zálogot az adósnak, semmit sem vesz el erőszakkal, kenyerét odaadja az éhezőknek és ruhájával betakarja a mezítelent, 8 nem kölcsönöz kamatra és nem fogad el ráadást, elfordítja kezét a gonoszságtól és igazságos ítéletet hoz az emberek között, 9 parancsaim szerint jár és megtartja ítéleteimet, hogy igazságot cselekedjék: az ilyen ember igaz, és biztosan életben marad – mondja az Úr Isten. – 10 Ha azonban a gonosz fiút nemz, aki vért ont és ezek közül bármit elkövet, 11 vagy ha nem is követi el mindezeket, de eszik a hegyeken és megyalázza társának feleségét, 12 elnyomja a szűkölködőt és a szegényt, zsákmányt rabol, nem adja vissza a zálogot, szemét a bálványokra emeli, utálatosságokat cselekszik, 13 kamatra ad és ráadást fogad el: vajon élni fog-e? Nem fog élni! Mivel mindezeket az utálatos dolgokat elkövette, halállal hal meg, s az ő vére rajta lesz! [...] 21 Ha azonban a gonosz bűnbánatot tart minden elkövetett vétké fölött, megtartja minden parancsomat, és jog és igazság szerint jár: biztosan életben marad és nem hal meg; 22 egyetlen elkövetett gonoszságáról sem emlékezem meg; igazságaért, amelyet cselekedett, élni fog. 23 Vajon a gonosznak halálát akarom-e – mondja az Úr Isten –, és nem inkább azt, hogy megtérjen útjairól és éljen?

[Ez 18, 5-13.21-23]

b) Az Újszövetség tanítása

8 1 Jézus... kiment az Olajfák hegyére. 2 Korán reggel ismét megjelent a templomban, ahol az egész nép körje sereglett. Leült, és tanította őket. 3 Az írástudók és a farizeusok odavittek hozzá egy asszonyt, akit házasságtörésen értek. Középre állították, 4 és azt mondták Jézusnak: »Mester! Ezt az asszonyt házasságtörésen kapták. 5 Mózes a törvényben azt parancsolta nekünk, hogy az ilyeneket meg kell kövezni. Te ugyan mit mondasz?« 6 Ezt azért mondták, hogy próbára tegyék, és hogy bevádolhassák. Jézus azonban lehajolt, és ujjával írt a földre. 7 Amikor azok tovább faggatták őt, fölegyenesedett, és azt mondta nekik: »Aki közületek bűn nélkül van, az vessen rá először követ.« 8 Aztán újra lehajolt, és írt a földre. 9 Azok pedig ennek hallatára egymás után elmentek, kezdve a véneken, s ő egyedül maradt a közepén álló asszonnyal. 10 Jézus fölegyenesedett, és azt mondta neki: »Asszony, hol vannak ök? Senki sem ítél el téged?« 11 Az erre így szólt: »Senki, Uram!« Jézus ekkor azt mondta neki: »En sem ítéllek el. Menj, és többé már ne vétkezzél!«

[Jn 8, 1-11]

c) A Messiás kijelentéseit értelmező egyház tanítása

1152. kán. – 1. §. Bár nagyon ajánlatos, hogy a házasság a keresztényi szeretettől vezetve és a család érdekében a bocsánatot ne tagadja meg a házasságtörő féltől, és a házastársi életet ne szakítsa meg, mégis ha bűnét kifejezetten vagy hallgatólagosan még nem bocsátotta meg, joga van vele a házastársi együttélést megszüntetni, ha csak a házasságtörésbe bele nem egyezett, vagy arra okot nem szolgáltatott, vagy maga is házasságtörést nem követett el.

2. §. Hallgatólagos megbocsátás áll fenn akkor, ha a vétkes házasság után a házasságtörésről tudomást szerzett, önszántából a másik házassággal hitvestársi érzelmeivel érintkezett; ezt vélelmezzük, ha hat hónapon keresztül a házastársi életközösséget fenntartotta, és nem folyamodott az egyházi vagy a polgári hatósághoz.

3. §. Ha a vétkes házasság után a házastársi közösséget önmagától felbontja, hat hónapon belül be kell jelentenie a különválás okát az illetékes egyházi hatóságnak, amely minden körülmény megvizsgálásával mérlegelje, hogy a vétkes házasság rábírbható-e arra, hogy a bűnt megbocsássa és a különválást ne állandósítsa.

[Az Egyházi Törvénykönyv útmutatásai]

5. 5 A hűség újraéledése a tanúságtevésben

5. 51 Új lehetőség a hűség tanúságtevésre

a) Az Ószövetség tanítása

36¹⁶ ... az Úr ezt a szót intézte hozzám: ¹⁷ »Emberfia, Izrael háza a saját földjén lakott, de megfertőzte azt útjaival és cselekedeteivel; útjuk ohyanná lett előttem, mint a havi tisztulásban szenvedő nő tisztátalansága. ¹⁸ Ezért kiöntöttem rájuk bosszúságomat a vér miatt, amit az országban ontottak, és bálványaik miatt, amelyekkel azt beszennyezték. ¹⁹ Szétszórtam őket a nemzetek közé, s ők elszéledtek az országokba; útjaik és cselekedeteik szerint ítéltem meg őket. ²⁰ Amikor ők bementek a nemzetekhez, amelyek közé eljutottak, meggyalázták szent nevemet, mert így beszéltek róluk: 'Az Úr népe ez, és az ő földjéről jöttek!' ²¹ De tekintettel voltam szent nevemre, amelyet Izrael háza meggyaláztott a nemzetek között, amelyekhez eljutott. ²² Ezért mondd Izrael népének: Így szól az Úr Isten: Nem tiértetek cselekszem majd, Izrael háza, hanem az én szent nevemért, amelyet meggyaláztatok a nemzetek között, amelyek közé eljutottatok. ²³ Szentté teszem nagy nevemet, amelyet gyaláztat ért a nemzetek között, amelyet meggyaláztak közöttük, hogy megtudják a nemzetek, hogy én vagyok az Úr, mondja a seregek Ura, amikor megmutatom szentségemet közöttetek az ő szemük láttára. [...]

37¹ Akkor az Úr rám helyezte kezét, az Úr lelkében kivezetett és letett a mező közepén, ami telve volt csontokkal. ² Körülvitt engem azok mellett mindenfél; igen nagy volt a számuk a mező szűnén, és teljesen ki voltak száradva. [...] ¹¹ Akkor azt mondta nekem: »Emberfia, ezek a csontok Izrael háza; ők azt mondják: 'Kiszáradtak csontjaink, elveszett a reménységünk, elvesztünk!' ¹² Azért prófétálj és mondd nekik: Így szól az Úr Isten: Íme, én megnyitom sírhantjaitokat és kibozlak titeket sírjaitokból, én népem, és bevezetlek titeket Izrael földjére. ¹³ És megtudjátok, hogy én vagyok az Úr, amikor megnyitom majd sírjaitokat és kibozlak titeket sírhantjaitokból, én népem! ¹⁴ A lelkemet adom belétek, hogy életre keljete, és nyugodt lakóhelyet adok nektek földetekben; akkor megtudjátok, hogy én, az Úr, szóltam és meg is cselekedtem« – mondja az Úr Isten.

[Ez 36, 16-23; 37, 1-2.11-14]

b) Az Újszövetség tanítása

21¹⁵ Miután ettek, Jézus megkérdezte Simon Pétert: »Simon, János fia, jobban szeretsz-e engem, mint ezek?« Ő azt felelte: »Igen, Uram, te tudod, hogy szeretlek!« Erre azt mondta neki: »Legeltesd bárányaimat!« ¹⁶ Majd másodszor is megkérdezte: »Simon, János fia, szeretsz-e engem?« Azt felelte: »Igen, Uram, te tudod, hogy szeretlek!« Erre azt mondta neki: »Legeltesd juhaimat!« ¹⁷ Aztán harmadszor is megkérdezte: »Simon, János fia, szeretsz-e engem?« Péter elszomorodott, hogy harmadszor is megkérdezte őt: »Szeretsz-e engem?«, és azt felelte: »Uram, te mindent tudsz, te tudod, hogy szeretlek!« Ekkor így szólt: »Legeltesd juhaimat! ¹⁸ Bizony, bizony mondom neked: amikor fiatalabb voltál, felövezted magadat, és oda mentél, ahova akartál. Amikor azonban megöregszel,

*kiterjeszted kezeidet; más övez fel téged, és oda viszi, abova nem akarod.»¹⁹ Ezt pedig azért mondta, hogy jelezze, milyen halállal fogja megdicsőíteni az Istent. Miután ezt mondta, így szólott hozzá: »Kövess engem!«
[Jn 21, 15-19]*

c) A Messiás kijelentéseit értelmező egyház tanítása

Noha az Egyház a Szentlélek erejéből mindig megmaradt az Úr hűséges jegyesének, és nem szűnt meg az üdvösség jele lenni a világban, nagyon jól tudja, hogy mind klerikus, mind laikus tagjai között voltak, akik az évszázadok során hűtlenné váltak Isten Lelkéhez. Korunkban is érzi az Egyház, milyen nagy az ellentét az általa hirdetett üzenet és azoknak emberi gyarlósága között, akikre az evangélium van bízva. Bárhogyan is ítéli majd meg a történelem ezeket a fogyatékozságokat, tudnunk kell róluk, és elszántan küzdenünk kell ellenük, hogy ne gátolják az evangélium terjedését. Azt is látja az Egyház, hogy a világgal való kapcsolata kimunkálásában neki magának is állandóan érlelődnie kell, fölhasználva az évszázadok tapasztalatait. A Szentlélek által vezetett Anyaszentegyház fáradhatatlanul „megtisztulásra és megújulásra buzdítja gyermekeit, hogy Krisztus jele egyre tündöklőbben ragyogjon föl az Egyház arcán”.

[GS 43]

5. 6 A szeretet újraéledése

5. 61 A megtérés mint a szeretet újraéledése

a) Az Ószövetség tanítása

2⁴ [Profétája által mondja az Úr]: szálljatok perbe anyátokkal, szálljatok vele perbe, mert ő nem feleségem nekem, és én nem vagyok férje neki. Távolítsa el paráznaságának jeleit arcáról és házasságtöréseinek jelvényeit emlői közül, és én adtam neki igen sok ezüstit és aranyat, sőt azt Baálra fordították [...] ¹⁶ Azért íme, én majd magamhoz édesgetem, és kiviszem a pusztába, hogy szívére beszéljek; ¹⁷ és visszaadom neki attól kezdve szólót, és Akor völgyét, a remény kapujául, hogy úgy válaszoljon, mint ifjúsága napjaiban, és mint abban az időben, amikor Egyiptom földjéről feljött. ¹⁸ Akkor majd – mondja az Úr – ‘Férjem’-nek hív ő engem, és nem mond többé ‘Baál’-nak. ¹⁹ És én eltüntetem a Baálok nevét szájából, és nem említik többé nevüket. ²⁰ Azon a napon majd szövetséget kötök kedvükért a mező vadjával, az ég madarával s a föld csúszómászójával. És kipusztítom az íjat, a kardot és a háborút az országból, és nyugodalmat adok nekik. ²¹ És eljegyzelek magamnak örökre, eljegyzelek magamnak igazsággal és törvénnyel, jóssággal és szeretettel, ²² eljegyzelek magamnak hűséggel, és ismerni fogod az Urat.

[Óz 2,4.16-22]

b) Az Újszövetség tanítása

7 ³⁶ Egy farizeus meghívta [Jézust], hogy egyen nála. Bement a farizeus házába és asztalhoz telepedett. ³⁷ És íme, egy bűnös asszony a városból, amint megtudta, hogy a farizeus házában étkezik, kenetet hozott egy alabástrom edényben. ³⁸ Megállt hátul a lábainál, sírva fakadt, elkezdte könnyeivel öntözni a lábait, és megtörölte hajával, csókolgatta a lábait, és megkenete a kenettel. ³⁹ Amikor a farizeus, aki meghívta, látta ezt, így szólott magában: »Ha ez próféta volna, bizonyára tudná, kicsoda és miféle asszony ez, aki őt érinti, vagyis hogy bűnös.« ⁴⁰ Jézus ezt válaszolta neki: »Simon! Mondanék neked valamit.« Az így szólott: »Mester, szólj!« ⁴¹ »Két adósa volt egy hitellezőnek. Az egyik ötszáz dénárral tartozott, a másik ötvennel. ⁴² Nem lévén nekik miből megfizetni, elengedte mind a kettőnek. Melyik fogja őt közülük jobban szeretni?« ⁴³ Simon ezt felelte: »Úgy vélem, az, akinek többet engedett el.« Ő pedig ezt mondta neki: »Hebyesen ítéltél.« ⁴⁴ Majd az asszony felé fordulva ezt mondta Simonnak: »Látod ezt az asszonyt? Bejöttem a házába, és nem adtál vizet lábaimra; ez meg könnyeivel öntözte lábaimat, és a hajával törölte meg. ⁴⁵ Csókot nem adtál nekem; ez meg, amióta bejött, nem szűnt meg csókolgatni lábaimat. ⁴⁶ Olajjal nem kent meg fejemet; ez meg kenettel kente meg a lábaimat. ⁴⁷ Azért mondom neked: Sok bűne bocsánatot nyert, mert nagyon szeretett. Akinek keveset bocsátanak meg, kevésbé szeret.« ⁴⁸ Aztán így szólott az

asszonyhoz: »Bocsánatot nyertek bűneid.«⁴⁹ Erre az asztaltársak ezt kezdték mondogatni magukban: »Kicsoda ez, hogy még a bűnöket is megbocsátja?«⁵⁰ Ő pedig így szólt az asszonyhoz: »A hited megmentett téged; menj békével.«

[Lk 7, 36-50]

c) A Messiás kijelentéseit értelmező egyház tanítása

93. A keresztények emlékezvén az Úr szavára: „Arról tudják majd meg rólatok, hogy a tanítványaim vagytok, hogy szeretettel vagytok egymás iránt” (Jn 13,35), mit kívánhatnának jobban, mint azt, hogy egyre nemesebb lélekkel és hatékonyabban szolgálják ma a világ embereit. Így tehát hűségesen ragaszkodva az evangéliumhoz, belőle merítve az erőt, s mindazokkal összefogva, akik szeretik és teszik az igazságot, hatalmas feladatot vállaltak itt a földön, melyről számat kell majd adniuk annak, aki mindenki fölött ítélkezni fog az utolsó napon. Nem jut be mindenki a mennyek országába, aki mondogatja: „Uram, Uram”, hanem csak azok, akik megteszik az Atya akaratát, és derekasan munkához látnak. Az Atya pedig azt akarja, hogy minden emberben fölismerjük Krisztust, a mi testvérünket, és hatékonyan szeressük, nemcsak szóval, hanem tettel is, így téve tanúságot az igazságról, s hogy közöljük másokkal a Mennyei Atya szeretetének misztériumát. Ha ezt tesszük, az emberekben az egész földkerekségen mindenütt felébred a Szentlélek ajándékaként az élő reménység, hogy végezetül fölvétetnek a békébe és tökéletes boldogságba abban a hazában, melyet az Úr dicsősége ragyog be.

[GS 93]

6. AZ ERKÖLCSI ÖNMEGVALÓSÍTÁS CÉLJA: AZ ISTEN KÉPÉRE FORMÁLT EMBER MEGDICSŐÜLÉSE

6. 1 Az önmegvalósítás célja: a mennyország elérése

6. 11 A mennyország ígérete

a) Az Ószövetség tanítása

11⁶ [A próféta így jellemzi a messiási kort]: akkor majd a farkas a bárányjal lakik, és a párdúc a gödölyével beverészik; borjú és oroszlánkölyök együtt híznak, és kisgyermek terelgeti őket. ⁷ Tehén és medve együtt legelnek, együtt beverésznek kölykeik, és az oroszlán szalmát eszik, mint a tehén. ⁸ A csecsemő a vipera fészekénél játszik, s az áspiskigyó üregébe dugja kezét az anyatejtől elválasztott gyermek. ⁹ Nem ártanak és nem pusztítanak, sehol szent hegyemen, mert tele lesz a föld az Úr ismeretével, mint ahogy a vizek betöltik a tengert. [...]

65¹⁷ [Prófétája által ezt mondja az Úr]: Mert íme, én új eget és új földet teremtek; az elsőkre nem emlékeznek, nem is jutnak eszébe senkinek. ¹⁸ De örvendjete és ujjongjatok mindörökké annak, amit teremtek; mert íme, én Jeruzsálemet ujjongássá teremtem, népét pedig örömmé.

[Iz 11, 6-9; 65, 17-18]

b) Az Újszövetség tanítása

25³¹ [Jézus így tanít az utolsó ítéletről]: amikor az Emberfia eljön dicsőségében, és vele együtt az angyalok mindnyájan (Mtörv 33,2), akkor leül majd dicsőséges trónjára. ³² Összegyűjtenek eléje minden nemzetet, ő pedig elválasztja őket egymástól, ahogyan a pásztor elválasztja a juhokat a kecskéktől. ³³ A juhokat a jobbára állítja, a kecskéket pedig a baljára. ³⁴ Akkor a király így szól a jobbja felől állóknak: 'Jöjjetek, Atyám áldottai, vegyétek birtokba az országot, amely nektek készült a világ teremtése óta. ³⁵ Mert éheztem és ennem adtatok, szomjaztam és innom adtatok, idegen voltam és befogadtatok engem, ³⁶ mezítelen voltam és felöltöztettetek, beteg voltam és meglátogattatok, fogságban voltam és eljöttetek hozzám.' ³⁷ Akkor az igazak megkérdezik majd tőle: 'Uram,

mikor láttunk téged éhezni, és tápláltunk téged, vagy szomjazni és inni adtunk neked? ³⁸ Mikor láttunk mint idegent, és befogadtunk, vagy mezítelenül, és felöltöztettünk téged? ³⁹ Mikor láttunk betegen vagy fogságban, és meglátogattunk téged? ⁴⁰ A király így válaszol majd nekik: 'Bizony, mondom nektek: amikor megtettétek ezt egynek e legkisebb testvéreim közül, nekem tettétek.

[Mt 25, 31-40]

c) A Messiás kijelentéseit értelmező egyház tanítása

Krisztus, amikor felmagasztalták a földről, mindeneket magához vonzott (vö. Jn 12,32 a görögben); feltámadván a halálból (vö. Róm 6,9) elküldte tanítványaira élető Lelkét, és általa az üdvösség egyetemes szakramentumává tette saját testét, ami az Egyház; az Atya jobbán ül, de folytonosan munkálkodik a világban, hogy elvezesse az Egyházba az embereket, s általa szorosabban kapcsolja magához, és saját testével-vérével táplálva részesítse őket megdicsőült életében. A megígért és várt helyreállítás eszerint már el is kezdődött Krisztusban, útjára indult a Szentlélek elküldésével, és általa folytatódik az Egyházban, melyben a hit által megtanítanak minket mulandó életünk értelmére is, miközben az Atya e világban ránk bízott művét az eljövendő javak reményében végrehajtjuk és üdvösségünkön munkálkodunk (vö. Fil 2,12). Elérkezett tehát már hozzánk az idők vége (vö. 1Kor 10,11), és e világ megújítása visszavonhatatlanul meg van alapozva, s ebben a látható világban valamiképpen elővételezve is van: ugyanis az Egyházat már a földön igazí, bár még nem tökéletes szentség ékesíti. Amíg azonban nem lesz új ég és új föld, melyekben igazságosság lakik (vö. 2Pt 3,13), addig a zarándok Egyház szentségeiben és intézményeiben, melyek ehhez a történelmi időhöz tartoznak, e világ mulandó alakját hordozza, és maga is ott él a teremtett dolgok között, melyek mindmáig sóhajtoznak és vajúdnak, és várják Isten fiainak megnyilvánulását (vö. Róm 8,19-22). Az Egyházban tehát már kapcsolatban vagyunk Krisztussal, és meg vagyunk jelölve a Szentlélekkel, aki „örökségünk foglalója” (Ef 1,14); valóban Isten gyermekeinek hívnek bennünket, és azok is vagyunk (vö. 1Jn 3,1), de még nem jelentünk meg Krisztussal együtt abban a dicsőségben (vö. Kol 3,4), melyben hasonlók leszünk Istenhez, mivel látni fogjuk őt úgy, amint van (vö. 1Jn 3,2).

[LG 48]

6. 2 A cél a kudarc fenyegető lehetőségének tükrében

6. 21 A kárhozat lehetősége

a) Az Ószövetség tanítása

12 ¹ [A próféta így tanít a végső ítéletről]: abban az időben felkel ... Mihály, a nagy fejedelem, néped fiainak oltalmazója, és olyan idő jön, amilyen a nemzetek keletkezése óta addig az időig még nem volt. Abban az időben megszabadul népedből mindenki, aki be van írva a könyvbe. ² Akkor azok közül, akik a föld porában alszanak, sokan felébrednek: némelyek örök életre, mások pedig, hogy örök gyalázatot lássanak.

[Dán 12, 1-2]

b) Az Újszövetség tanítása

25 ³¹ [Jézus mondja]: amikor az Emberfia eljön dicsőségében, és vele együtt az angyalok mindnyájan (MTörv 33,2), akkor leül majd dicsőséges trónjára. ³² Összegyűjtenek eléje minden nemzetet, ő pedig elválasztja őket egymástól, ahogyan a pásztor elválasztja a juhokat a kecskéktől. ³³ A juhokat a jobbára állítja, a kecskéket pedig a baljára. [...] ⁴¹ Ezután a balján levőknek ezt fogja mondani: 'Távozzatok tőlem, átkozottak, az örök tűzre, amely az ördögnek és az ő angyalainak készült. ⁴² Mert éheztem és nem adtatok enni, szomjaztam és nem adtatok inni, ⁴³ idegen voltam és nem fogadtatok be, mezítelen voltam és nem öltöztettétek föl, beteg voltam és fogságban, és nem látogattatok meg engem.' ⁴⁴ Erre azok is megkérdezik: 'Uram, mikor láttunk téged éhezni vagy szomjazni, mint idegent vagy mezítelenül, betegen vagy a fogságban, és nem szolgáltunk neked?' ⁴⁵ Akkor ő így felel majd nekik: 'Bizony, mondom nektek: amikor nem tettétek meg ezt egynek e legkisebbek közül, nekem nem tettétek meg.

[Mt 25, 31-33; 41-45]

c) A Messiás kijelentéseit értelmező egyház tanítása

Mivel pedig nem tudjuk sem a napot, sem az órát, az Úr intelme szerint állandóan virrasztanunk kell, hogy amikor befejezzük földi életünk egyetlen futamát (vö. Zsid 9,27), belépessünk vele a menyegzőre, az áldottak közé számláltassunk (vö. Mt 25,31–46), s ne keljen mint haszontalan és lusta szolgálóknak (vö. Mt 25,26) az örök tűzre távoznunk (vö. Mt 25,41), a külső sötétségre, ahol „sírás és fogcsikorgatás lesz” (Mt 22,13; 25,30). Mielőtt ugyanis uralkodni kezdenénk a megdicsőült Krisztussal, valamennyiünknek meg kell majd jelennie „Krisztus ítélőszéke előtt, hogy ki-ki megkapja, amit testi életében kiérdemelt, aszerint, hogy jót vagy gonoszat tett” (2Kor 5,10), és a világ végén „eljönnek, akik jót tettek, az élet föltámadására, akik pedig gonoszat tettek, az ítélet föltámadására” (Jn 5,29; vö. Mt 25,46).

[LG 48]

6. 3 A cél elérése tisztulás által

6. 31 A tisztulás lehetősége

a) Az Ószövetség tanítása

12³² Pünkösöd után... Gorgiász Idúmea behytartója ellen mentek.³³ Ez háromezer gyalogossal és négyszáz lovassal vonult ki.³⁴ Ekkor az történt, hogy az összecsapás után elestek néhányan a zsidók közül. [...] ³⁹ A rákövetkező napon azután elment Júdás az embereivel, hogy elhozza az elesettek holttesteit, és eltemesse őket szülei mellé a családi sírokba.⁴⁰ Ekkor azonban a jamniai bálványok fogadalmi tárgyait találták a megöltek alsóruhája alatt, pedig hát ilyenektől a törvény eltiltja a zsidókat. Erre mindnyájuk előtt világossá lett, hogy ezért kellett elesniük.⁴¹ Ekkor mindannyian áldották az Úr igazságos ítéletét, aki napvilágra hozta a rejtett dolgokat.⁴² Majd imára tértek és azt kérték, hogy feledésbe menjen az elkövetett bűn. A hős Júdás pedig intette a népet, hogy óvakodjék a bűntől. Hiszen tulajdon szemükkel látják, hogy mi történt az elesettek bűne miatt.⁴³ Majd gyűjtést rendezett, és tízenkétezer ezüst drachmát küldött Jeruzsálembe, hogy áldozatot mutassanak be a megholtak bűneiért, mert helyesen és jámborul gondolkodott a feltámadásról.⁴⁴ Ha nem remélte volna ugyanis, hogy az elesettek fel fognak támadni, felesleges és hiábavaló dolog lett volna imádkozni a halottakért.⁴⁵ Tekintetbe vette ezenkívül azt is, hogy azokra, akik istenfélően hunytak el, igen nagy jutalom vár:⁴⁶ ez szent és üdvös gondolat. Azért végzett engesztelést a halottakért, hogy bűneiktől megszabaduljanak.

[2 Makk 12, 32-34; 39-46]

b) Az Újszövetség tanítása

3¹⁰ Isten nekem adott kegyelme szerint, mint bölcs építőmester, alapot vettem; más pedig arra épít. De mindenki ügyeljen, hogyan épít rá.¹¹ Mert a lerakott alapon kívül, amely Jézus Krisztus, más alapot senki sem rakhat.¹² Ha pedig valaki az alapra aranyat, ezüstöt, drágaköveket, fát, szénát, szalmát épít,¹³ mindegyiknek a munkája nyilvánvaló lesz; ugyanis az a nap megmutatja, mivel az tűzben fog megnyilvánulni, s a tűz majd kipróbálja, hogy kinek-kinek milyen a munkája.¹⁴ Az, akinek megmarad a munkája, amelyet ráépített, jutalmat nyer.¹⁵ Az, akinek munkája elég kárt vall; ő maga ugyan megmenekül, de csak mintegy tűz által.¹⁶ Nem tudjátok, hogy Isten temploma vagytok, és Isten Lelke lakik bennetek? ¹⁷ Azt pedig, aki Isten templomát lerombolja, lerombolja az Isten. Mert Isten temploma szent, s ti vagytok az.

[1 Kor 3, 10-17]

c) A Messiás kijelentéseit értelmező egyház tanítása

49. Amíg tehát el nem jön az Úr a maga dicsőségében és vele mind az angyalok (vö. Mt 25,31), és a halál szétrombolása után alá nem lesz vetve Neki minden (vö. 1Kor 15,26--27), addig tanítványai közül egyesek a földön zarándokolnak, mások a földi életből eltávozva tisztulnak, ismét mások megdicsőült állapotban vannak, és „tisztán

látják magát a háromszemélyű egy Istent, amint van”. [...]

51. Őseink tiszteltreméltó hitét, mely szerint eleven kapcsolatban vagyunk a mennyei dicsőséget élvező vagy a halál után még tisztuló testvéreikkel, ez a Szentséges Zsinat nagy jámborsággal elfogadja, és a II. niceai, a firenzei (vö. D 1304) és a trentói (vö. D 1820) szent zsinatok határozatait megismétli.

[LG 49és 51]

A II. Vatikáni Zsinat idézett dokumentumainak rövidítései:

AA = Apostolicam actuositatem (határozat a világi hívek apostolkodásáról)

AG = Ad gentes (határozat az egyház missziós tevékenységéről)

GS = Gaudium et spes (lelkipásztori konstitúció az egyház és a mai világ viszonyáról)

LG = Lumen gentium (dogmatikai konstitúció az egyházról)

SC = Sacrosanctum concilium (konstitúció a szent liturgiáról)